ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 295 (12997)
1969 оной декабриин 18,
четверг

Сэн 2 мүнгэн

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ hҮҮЛШЫН ЖЭЛ

СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй долоодохи сесси

...онсо жэл гээшэ. Ерэхэ жэлэй апрель hа... үзэл бодолто бүхы хүн түрэлтэн Влади... Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе тэмдэг... ...а. Хүн бүхэн лэ энэ гайхамшаг үдэрые ...этэйгөөр угтахаяа эрмэлзэнэ. Түсэбтэ ...лэйнгээ hүүлшын жэлые эхилхэ... ...вет арад ажалай шэнэ амжалтануудые

...лэйнгээ hүүлшын жэлэй түсэб ба бюд... ...хэлсэхээ, хэhэн ажалайнгаа дүнгүүдые ...хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай, ин... ...ин түлөөлэгшэд—СССР-эй Верховно Со... ...адууд Кремлиин Ехэ ордон соо декаб... ...суглараа.

...льностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ де... ... Палецкисэй хүтэлбэри доро СССР-эй ...оведэй Национальностьнуудай соведэй ...лөөнэй 10 сагта эхилээ. Заседанида ха... ...наhа бараhан депутадууд Т. Д. Пере... ... М. Теучеж гэгшэдэй дурасхаалые хүл ...жо ёhолон хүндэлбэ.

...оведэй заседани Союзай Соведэй тү... ...епутат **И. В. Спиридоновой** хүтэлбэри ...лиин Ехэ ордон соо үдэрэй 12 сагта мүн

...сессиин хойто тээ наhа бараhан Сою... ...депутадууд К. Е. Ворошилов, Л. В. Ки... ...Е. Чернышев гэгшэдэй дурасхаалые ...д хүл дээрээ бодожо, ёhолон хүндэлбэ. ...Верховно Соведэй шэнээр hунгагдаhан ...й эрхэ түлөөлэлгые шалгаhан тухай

Национальностьнуудай Соведэй, Союзай Соведэй мандатна комиссинуудай элидхэлнүүд ами амяараа болоhон палатануудай заседанинууд дээрэ шагнагдаа.

Сессиин зүбшэхэ нимэ асуудалнууд баталагдаба:

1. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1970 оной гүрэнэй түсэб тухай.
2. СССР-эй 1970 оной гүрэнэй бюджет, СССР-эй 1968 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай.
3. Элүүрые хамгаалха тухай ССР Союзай, Союзна республикануудай хуули гаргалгын гол гуримай проект тухай.
4. СССР-эй Верховно Соведэй Указуудые баталха тухай.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани Кремлиин ехэ ордон соо үдэрэй 15 сагта болобо.

Нийслэл хотын ба областиин ажалшадай түлөөлэгшэд—олон тоото айлшад заседанинуудай залай балкон дээрэ байба. Ложонуудтань хари гүрэнэй дипломадууд, совет ба хари гүрэнүүдэй корреспондентнүүд байлсаа.

Нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев** гэгшэдые сугларагшад халуунаар угтаа.

Заседаниин эхилхэhээ урид заседаниин түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшэ **И. В. Спиридонов** 1969 оной декабриин 2-то наhа бараhан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ байhан, 1903 онhоо КПСС-эй гэшүүн болоhон, В. И. Ленинэй үнэн сэхэ hурагша ба соратник, СССР-эй Зэбсэгтэ хүсэнүүдые эдэбхитэйгээр байгуулагшадай нэгэн, элитэ полководец, партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагша, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Советскэ Союзай маршал, Советскэ Союзай Герой хоёр дахин болоhон, Социалис Ажалай Герой К. Е. Ворошиловай дурасхаалда зорюулжа, хуряангы үгэ хэлээ. Депутадууд болон айлшад хүл дээрээ бодожо, дурасхаалыень ёhолон хүндэлбэ.

Тэрэнэй hүүлээр сесси зүбшэхэ зүйлдэ табигдаhан түрүүшын хоёр асуудал хаража эхилээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат **Н. К. Байбаков** «СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1970 оной гүрэнэй түсэб тухай» элидхэл хэбэ.

СССР-эй финансын министр депутат **В. Ф. Гарбузовай** «СССР-эй 1970 оной гүрэнэй бюджет. СССР-эй 1968 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» элидхэлые депутадууд шагнаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани энээгээр дүүрэө. Сесси декабриин 17-до хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА ШАЛГАЛТЫН КОМИССИДА

КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин заседани декабриин 15-да болоо.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин 1969 оной ажал ябуулга тухай комиссиин түрүүлэгшэ **Г. Ф. Сизовэй** мэдээсэл заседани дээрэ соносхогдобо. Шалгалтын комисси КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилдэг управленитэй хамта 1969 оной партийна бюджедэй проект, 1968 оной партийна бюджедэй гүйсэдхэл тухай, 1969 оной түрүүшын хахад жэл соо гүйсэдхэгдэхэ ёhотой тоосоое хаража үзөө.

Энэ үе сагай хугасаа соо КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси бодото ажал ябуулгадаа партийна бюджедэй гүйсэдхэлэй, ажалшадай бэшэг болон гомдолнуудые КПСС-эй ЦК-гай таhагуудта, нютаг нютагай эмхи зургаануудта хаража үзэлгын хойноhоо хинаха асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулаа гээд нүхэр Сизов тэмдэглэбэ.

Комисси нютагай партийна организацинуудай шалгалтын комиссинуудай хүдэлмэрие гол анхаралдаа байлгажа, тэрэнэй ажал ябуулгые саашадань нарижуулхын тула оролдолгоёо гаргадаг байгаа. Комиссиин хүдэлмэрилэгшэд Кемеровскэ, Псковско, Курганска, Карельскэ, Грузинска, Таджикска партийна организацинуудтахи шалгалтын комиссинуудай хүдэлмэритэй танилсахын тула тэндэ ошожо ерэhэн байна.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси республиканска, хизаарнууд болон областной партийна организацинуудай шалгалтын комиссинуудhаа ороhон 1968 оной, 1969 оной түрүүшын хахад жэлэй шалгалтын актнуудтай танилсаа.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин уряалаар Чехословакиин Коммунис партиин Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин центральна шалгалтын комиссиин делегацинууд дүй дүршэлөө хубаалдахаяа манай орондо ерэhэн байна.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин 1970 оной түрүүшын хахад жэлэй хүдэлмэриин түсэб заседани дээрэ хаража, үзэгдэжэ, баталагдаба.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшын орлогшын hунгалта болоо. КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, «Советская Россия» газетын ахамад редактор **В. П. Московский** комиссиин түрүүлэгшын орлогшоор нэгэн дуугаар hунгагдаа.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР А. И. РУДАКОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна болон хэблэлэй органуудта удаан саг соо, hайнаар хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө, мүн 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Түнхэнэй райкомой бүридхэлэй ба партстатистикын секторые даагша нүхэр **Анна Ивановна Рудаковае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной декабриин 17.

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ 1970 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат Н. К. БАЙБАКОВОЙ хэhэн элидхэл

...табан жэлые түгэсхэ... СССР-эй арадай ажа... Гүрэнэй түсэбые ...Министрнүүдэй Совет ...овно Соведэй мүнөө ...а сессиин үзэмжэдэ ...идхэлшэ хэлэбэ.

...арадай ажахын түсэб ... XXIII съездын Ди... ... уламжалан союзна ...дай, министерствэ... ...ргаануудай дурадхал... ...мжалан, тэрэшэлэн ...үсэбэй хэр дүүргэгдэ... ...н түсэбтэ табан жэ... ...жэлнүүдэй турша соо ...үгжэлтын дүнгүүдые ...табигдаhан байна.

...болон экономическа ...үүдээр КПСС-эй XXIII ...ктивэнүүдэй даалгаба... ...татайгаар дүүргэгдэ... ... 1969 оной түсэбэй ...йгаа дүүргэлтые ха... ... табан жэлэй дүрбэн ...соо арадай ажахын ...й даб дээрэхи тоо, ба... ...шэлжэ үгэнэ. Хэрэг... ...өөсэлгэдэ хэрэглэгдэ... ...а доходой ургалтын ...зэргын темп 1966— ...ай Директивэнүүдэй ...1 процентээр ургаха ...нгэрhэн дүрбэн жэлэй ...процент болохо, про... ...дукциин жэл бүриин ... ургалта тус тустаа ...тын орондо 8,5 про... ...үхы түрэлэй транспор... ...алгын ургалтын темп ...тын орондо 6,6 про... ...розничэ эд бараанай ...5 процентын орондо ...болохо юм. Хүн бүхэн... ...талаар тоолоожо гарга... ...вэнүүдэй ёhоор боло... ... энэл үе соо жэлдээ ...5,3 процент ехэ боло... ...9 процентээр ургаhан

...эй турша соо үйлэд... ...инүүдые болон хэрэг... ...үдые бүтээдэг үйлэд... ...дохи, промышленно... ...үдөө ажахын хоорон... ...кын жасын болон ...асын хоорондохи ху... ...арhан байха юм.

...9 онуудта арадай ...мышленно-үйлэдбэриин ...саашадаа ехэдхэгдэжэ, ...hайжаруулагдажа бай... ...ан зуу шахуу томо ...предприятинууд ашаг... ... Энэ үе соо гол фонд... ...лиард шахуу түхэри... ...ю.

...одукци үйлэдбэрилгэ... ...омышленностиин элек... ... машина бүтээлгэ, ...р бүтээлгэ болон ра... ..., химиин болон неф...

техимиин промышленность үлэмжэ хурдан түргэнөөр хүгжэhэн байгаа гэжэ Н. К. Байбаков тэмдэглээ. Ондоогоор хэлэхэдэ, бүхы арадай ажахыда техническэ дэбжэлтэ эгээн ехээр тодорхойлдог лэ hалбаринууд үлэмжэ түргөөр хүгжөөгдөө бшуу. Арадай хэрэглэмжын хэдэ хэдэн зүйлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй даалгабаринуудые үлүүлэн дүүргүүтэйгээр хүгжөөгдэнэ.

Эрдэм наукын болон техникын туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлhэнэй, үндэр бүтээсэтэй хэдэн олон машинануудые хэрэглэhэнэй, технологическа процессүүдые болон ажалай эмхидхэлые нарижуулан hайжаруулhанай ашаар табан жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдэй турша соо арадай ажахын бүхы hалбаринуудта үйлэдбэриин техническэ хэмжээн дээшэлээ юм.

Энээнэй урда тээхи табан жэлэй дүрбэн жэлэйхитэй сасуулхада, үнгэрhэн дүрбэн жэлэй турша соо хүдөө ажахыhаа абтаха бүхы продукциин жэл бүриин дунда зэргын хэмжээн 18 процентээр ехэ болохо юм. Иимэ ургалта хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэйгээр эрхилhэнэй ашаар ехэнхидээ туйлагдаhан байна.

Материальна үйлэдбэриин ургалта хадаа арад зоной hуудал байдалые, соёл гэгээрэлые улам саашадань дээшэлүүлхэ эшэ үндэhэниинь болоhон юм. Улад зоной бодото олзо доход түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо 25 процентhээ үлүүгээр ехэ болоо. Ажал хэhэнэй түлөө түлбэриин ехэ болоhон ушар, урда жэлнүүдэйхидэл мэтэ, ажалшадай бодото олзо доходой ургалтын гол эшэ үндэhэниинь мүн байгаа. Бага, мүн дунда зэргын салин хүлhэ абадаг хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhые дээшэлүүлхэ тушаа ехэхэн хэмжээ ябуулгануудые, бусад хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэнэй, илангаяа hүүлшын хоёр жэлэй турша соо бэелүүлhэнэй эсэстэ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай hарын дунда зэргын салин хүлhэн табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо 22 процент шахуугаар ехэ болохо байна. Тиихэ зуураа, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлhые дээшэлүүлхэ, КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй ёhоор, 1970 ондо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаhан хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлhэ, мүн колхознигуудай ажалай түлбэрие дээшэлүүлхэ даалгабаринууд бүри мүнөө жэлдэ туйлагдаха юм. Нийтын жасаhаа улад зондо түлэгдэдэг түлбэринүүд нилээд ехэ болоо. Эдэ жасанууд мүнөө жэлдэ 59 миллиард түхэригтэ хүрэhэн байха юм.

Гэр байрын болон социальнокультурна барилга улам ехээр хэгдэhэн байна. Тухайлхада 44 миллион совет хүнүүд шэнэ гэртэ нүүжэ ороhон, тэрэшэлэн гэр байрынгаа байдал hайжаруулhан байха юм. Соёл культурын, гэгээрэлэй болон элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай тоо олошороо.

hүүлээрнь мүнөө жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай элидхэлшэ хэлээ. Промышленна үйлэдбэриин түсэб сагай уларилай тааруугүй муу байhанhаа боложо хубилгагдаhан байгаа. Тиигэбэшье тэрэнэй нийтэ хэмжээн 1969 ондо нёдондонойхидо орходоо 7 процентээр ехэ болохо байна. Промышленна продукци худалдаха түсэб мүн лэ дүүргэгдэхэ. Жэлэй турша соо национальна доход 6,1 процентээр дээшэлхэ. Хүн бүхэндэ хүртэхэ бодото олзо доход мүнөө жэлдэ 5 процентээр ехэ болохо юм.

Улад зоной олзо доходой ургахатай, эд бараа үйлэдбэрилгын ехэ болохотой хамта эд бараанай эрьесэ дээшэлнэ. Жэлэй турша соо эд бараанай эрьесэ 7,6 процентээр, харин ажаhуудалай хэрэглэмжые хангалга—17 процентээр ехэ болохо байна. Мүнөө жэлдэ мүнгэ hомололгын али бүхы арга боломжын ашаар 103 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд ашаглалгада үгтэхэ. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо нэгэ бага ехэ болоно. Арадай ажахыда централизованно капитальна hомололгын хэмжээн тухайлхада 5 процентээр, харин гол фондуудые ашаглалгада оруулга — 9 процентээр ехэ болохо юм. Гэбэшье капитальна барилгын түсэбэй даалгабаринууд дүүргэгдэхэгүй байна.

Химиин, целлюлоз-саарhанай, нефть бүйлуулгын болон нефтехимиин, хүнгэн, эдеэ хоолой болон мяха-hүнэй промышленностиин предприятинуудта, тэрэшэлэн Казахай ССР-тэ, Узбегэй ССР-тэ, Молдавиин ССР-тэ, Азербайджанай ССР-тэ, Туркмениин ССР болон Армениин ССР-тэ барилга эгээл хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдээ.

Мүнөө жэлэй орёо бэрхэтэй сагай уларил ороной экономикын бүхы hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ муугаар нүлөөлөөд, горитой гарза гай, илангаяа хүдөө ажахыда горитой гарза гай ушаруулаа, тиигэжэ хүдөө ажахын продукци, нэн түрүүн ороохо тарян, хлопок, тоhолиг ургамалнууд болон свекло үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээгүй бшуу. Хүдөө ажахыhаа абтаха бүхы продукци тухайлхада 79 миллиард түхэригэй болохо гэхэ гү, али 1968 онойхиhоо 3 процентээр бага байха гэжэ хүлеэгдэнэ.

Гэхэ зуура, сагай уларилай хэды муу байгаашье hаань, бүхыдөө 160,5 миллион тонно ороохо таряан абтаа гэхэ гү, али түсэбтэ табан жэлэй үнгэрhэн дүрбэн жэлэй турша соо жэлдээ дунда зэргээр абтадаг байhан ороохо таряанай хэмжээндэ хүрэhэн, тиигээд үнгэрhэн түсэбтэ табан жэлэй турша соо жэлдээ дунда зэргээр хуряагдаhанда орходоо 23 процентээр ехэ байха юм. Энэ хадаа колхозно байгуулалтын булюу hайн байhанай, колхозуудые бэхижүүлhэнэй, КПСС-эй ЦК-гай (1965 оной) мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлhэнэй, хүдөөдэ городой зүгhөө улам ехэ туhаламжа хүргэжэ байhанай ашаар хүшэр хүндынгөө талаар юрэ бусын 1969 ондошье продукци үйлэдбэрилгын үндэр хэмжээе тэрэ хэбээрнь үлөөхэ, хүдөө ажахын гай гарзануудые бүри бага болгохо аргын олдохо байhанай эли тодо жэшээ болоно бшуу.

Гэбэшье министерствэнүүд болон зургаануудай, союзна республиканууудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, промышленна предприятинуудай, совхозууд, колхозуудай болон барилгын организацинуудай иимэ орёо бэрхэтэй эрхэ байдалда бүри эмхидхэлтэй байгаа hаань, ажал хүдэлмэреэ шадамар түргөөр шиидхээ hаань, үбэлэй үедэ hайнаар бэлдээ hаань, бии байгаа арга нөөсэнүүдые дүүрэнээр хэрэглээ hаань, гүрэнэй журам бэхижүүлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулаа hаань, сагай уларилай иимэ таагүй мүнөөшье жэлдэ ажахын ажал ябуулгын үрэ дүнгүүд бүри hайн байха hэн гэжэ сэхэ руунь хэлэхэ хэрэгтэй гээд Госпланай түрүүлэгшэ мэдүүлээ.

1970 оной түсэб дотор КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдээр хараалагдаhан социально-экономическа шухалын шухала зорилгонууд дүүргэгдэхээр, нийтын үйлэдбэриин бүридэл саашадаа улам нарижуулан hайжаруулагдахаар, арадай ажахын гол хубаарилга hайжаруулагдахаар, оронойоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал бэхижүүлэгдэхээр хараалагдана гээд Н. К. Байбаков саашань үргэлжэлүүлээ. Түсэбэй бүхы бүлэгүүдэй үлэмжэ hайнаар тааруу байха, шанарай үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ ябадалда түсэб дотор ехэ анхарал хандуулагданхай.

Техническэ дэбжэлтэ тодорхойлдог hалбаринууд, тэрэшэлэн арадай ажахые хүгжөөхэ нийтэ темпые мүнөө үедэ удаарулжа байhан промышленностиин hалбаринууд хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхөөр хараалагдана. Машина бүтээлгэ, электроэнергетикэ, нефтегазай, химиин болон нефтехимиин промышленность бүхы промышленностьда орходоо үлэмжэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ юм. Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэhэ hуурие бэхижүүлhэнэй, хүдөө ажахын техникэ болон минеральна үтэгжүүлгэ ехээр үгэhэнэй, капитальна hомололгые ехэ болго[illegible] улам

саашадаа хүгжөөгдэхэ байна. Үнгэрhэн жэлнүүдэйхидэл мэтэ, улад зоной хэрэглэмжые сэхэ хангадаг hалбаринууд улам саашадаа хүгжөөгдэхөөр хараалагдана. Транспортые хүгжөөхэ темп дээшэлүүлэгдэхэ, арадай ажахын энэ hалбарида hомологдохо капитальна hомололгын хэмжээн нилээд ехэдхэгдэхэ гэжэ хараалагдана. Ерэхэ жэлэй түсэб дотор эрдэм наукын болон техникын саашанхи хүгжэлтэ хараалагдана.

1970 оной түсэб бэелүүлhэнэй эсэстэ национальна доход 6 процентээр ехэ болохо, харин бүхыдөө табан жэлэй турша соо—39 процентээр ехэ болохо юм. Харин партиин XXIII съездын Директивэнүүдээр 38—41 процентээр ехэ болохо гэжэ хараалагдаhан байгаа. Тиихэдэ 1961—1965 онуудта национальна доход 32 процентээр ехэ болоhон юм. Тиихэлээрээ хүн бүхэндэ хүртэхэ бодото олзо доходые дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд имагтал дүүргэгдэхэ бэшэ, мүн үлүүлэн дүүргэгдэхэ болоно бшуу. Энэ олзо доход мүнөөнэй табан жэлэй турша соо 32,5 процентээр ехэ болохо, харин Директивэнүүдээр 30 процент болохо гэжэ хараалагдаhан юм. Тиихэдэ үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо 19 процентээр дээшэлhэн байгаа.

Табан жэлэй турша соо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлhые 20 процентhээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ, колхознигуудай ажалай hара бүриин дунда зэргын түлбэрие 35—40 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ Директивэнүүдээр хараалагдаа hэн. Бүхыдөө табан жэлэй турша соо хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлhэн 25 процент шахуугаар, харин колхознигуудай ажалай түлбэри — тухайлхада 40 процентээр дээшэлхэ юм.

Гүрэнэй мүнгэ зөөриин болон гэр байрын хамтаралнуудай мүнгэ зөөриин ашаар 1970 оной түсэбые хараадаа абалсан, гэр байрын барилгада hомологдохо капитальна hомололгын нийтэ хэмжээн табан жэлэй Директивэнүүдэй тоо хараануудыс тухайлхада 1,5 миллиард түхэригөөр үлүү гараха, харин городой хүн зоной дунда зэргээр гэр байраар хангалгань Директивэнүүдээр хараалагдаhанда орходоо нэгэ бага ехэ байха юм.

1970 оной түсэб хараада абалсан, промышленна үйлэдбэриин ургалтын, транспортын ашаа шэрэлгын эрьесын, розничэ эд бараанай эрьесын хэмжээнэй болон бусад зарим дүнгүүдэй талаар КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд дүүргэглэхэ байна. Гэхэтэй хамта хэдэ хэдэн дүнгүүдээр хараалагдаhан даалгабаринууд дүүргэгдэхэгүй юм. Энэ хадаа хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ, промышленна продукциин хэдэ хэдэн зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэдэ, капитальна hомололгын хэмжээндэ ба үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха хэрэгтэ хабаатай юм.

Арадай ажахын хүгжэлтын дүнгүүдые сэгнэхэ зуураа, манай ороной экономическа хүсэ шадалые бүри ехэдхэхэ талаар шэнэ томо алхам мүнөөнэй табан жэлдэ хэгдэхэ байха гээд хэлэхэ хэрэгтэй гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Арад зоной hуудал байдалые hайжаруулха тушаа партиин XXIII съездын тогтооhон даалгабаринууд имагтал дүүргэгдэхэ бэшэ, мүн үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэhэн баримта айхабтар шухала удха шанартай бшуу.

Н. К. Байбаков арадай ажахын зарим hалбаринуудай хүгжэлтые дэлгэрэнгыгээр харуулhан байна. 1969 оной хүлеэгдэжэ байгаа дүүргэлтэтэй сасуулхада, промышленна продукциин үйлэдбэриие 6,3 процентээр ехэдхэхэ гэжэ түсэб дотор хараалагдана гээд тэрэ мэдээсээ. Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг («А» бүлэг) hалбаринуудай продукци гаргалгые 6,1 процентээр ехэдхэхэ, арад зоной хэрэглэмжын эд бараа бүтээдэг («Б» бүлэг) hалбаринуудай продукци гаргалгые — 6,8 процентээр ехэдхэхэ гэжэ хараалагдана. Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгын үлэмжэ ехэ ургалта арад зоной hуудал байдалые улам саашадань hайжаруулха хэрэгтэ шэглүүлэгдэнхэй. Энэ хадаа ороной экономикые хүгжөөлгэдэ туйлагдаhан амжалтануудай ашаар бэелүүлэгдэнэ бшуу.

1970 ондо 740 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэхэ, энэ жэлэй хэмжээндэ орходоо 7,7 процентээр ехэ байха юм. 1970 оной түсэбөөр нефть малтан абалга 6,4 процентээр ехэ боложо, 350 миллион тонныи хэмжээндэ хүрэхэ юм. Иимэ ургалта КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдээр хараалагдаhан байгаа. Газ малтан абалга 8 процентээр ехэ боложо, 195,8 миллиард кубическа метртэ хүрэхэ, нүүрhэ малтан абалга—тухайлхада 2 процентээр ехэ боложо, 618 миллион тоннодо хүрэхэ юм.

Металлургиин промышленностиие улам саашадань хүгжөөхэ, хара металлнуудай шанар hайжаруулха, прокадай, соргонууд болон метиздэй сортаментые үргэдхэхэ, тэдэнэй бүри hайн зүйлнүүдые ехээр бүтээхэ тушаа горитой зорилгонууд табигдана. Үнгэтэ металлурги улам саашадаа хүгжөөгдэхэ байна. Химиин болон нефтехимиин продукци урдынхитаал мэтэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ юм.

Машина бүтээлгые хүгжөөхэ талаар 1970 оной түсэб дотор тэрэнэй бүридэлэй шухала хубилалтанууд хараалагданхай. Машина бүтээлгын продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе 9,2 процентээр ехэдхэхэ зуураа, приборнууд болон автомат хэрэгсэлнүүдые бүри хурдан түргэнөөр бүтээдэг болохо гэжэ хараалагдана. Бүхы түхэлэй автомобиль бүтээлгые 80,7 мянтаар олон болгохо гэхэ гү, али 9,6 процентээр ехэдхэхэ гэжэ хараалагдана. Тиигэжэ 922 мянган автомобиль үйлэдбэрилэг болохо байнабди. Тракторнуудые үйлэдбэрилгын хэмжээн 456,4 мянгада хүргэгдэжэ, 3,3 процентээр ургаха байна. 2,1 милли-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

МОСКВА, КРЕМЛЬ. СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сессиин заседаниин зал соо.
ТАСС-ай фотохроника. Фототелеграфаар абтаба.

...АЙ ХЭРЭГЭЭР АЙЛШАЛАЛГА ДҮҮРЭБЭ

...лай партиин ЦК-гай ...омитедэй президиумэй ...стрнүүдэй Кабинедэй ...орлогшо, Корейн Ара... ...ическа Республикын ...эгүүдэй министр Пак ...риин 16-да Москваhаа Будапешт мордобо. Хүндэтэ айлшан Советскэ правительствын уряалаар албанай хэрэгээр СССР-тэ айлшалан ерэhэн юм.

Пак Сен Чер Москваhаа гадна Волгоград, Тбилиси ошожо, совет арадай ажабайдалтай танилсаа.

СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Советэй долоодохи сесси

НҮХЭР Н. К. БАЙБАКОВОЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭ

ард шахуу түхэригэй хүдөө ажахын машинанууд бүтээгдэхэ гэхэ гү, али энэ жэлэйхидэ орходоо 6,3 процентээр олон болохо юм.

Ой модоной, саарһанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин хүгжэлтэдэ модоной нөөсэнүүдые үлэмжэ һайнаар ашаглалгада онсо анхарал хандуулагдаха. Мүн барилгын материалнууд ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохо.

1970 оной түсэб дотор хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие хүгжөөлгэдэ горитой анхарал хандуулагдана. Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгын хэмжээн 6,8 процентээр ехэдхэгдэхэ гэжэ хараалагдана. 1970 ондо хүнгэн промышленностиин продукциин үйлэдбэрилгэ 5,5 процентээр ургаха, харин табан жэлэй туршада соо—47 процентээр ехэ болохо гэхэ гү, али Директивэнүүдээр хараалагдаһанда орходоо нэгэ бага ехэ байха юм. Тиихэ зуураа, тэрэнэй ургалта жэлдээ дунда зэргээр 8 процент болохо. Харин 1961—1965 онуудта энэ ургалтань 2,6 процент байһан. Эдеэ хоолой промышленностиин продукци 5 шахуу процентээр ехэдхэгдэхэ. Культурно-ажаһуудалай хэрэглэмжын болон ажахын хэрэгсэлэй эд бараа үйлэдбэрилгын хэмжээн 13,8 миллиард түхэригһөө үлүү гаража, 11,6 процентээр ургаха байна. Нютагай промышленностиин продукци үйлэдбэрилгые тухайлхада 11 процентээр ехэдхэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдана.

Түсэбөөр хараалагдаһан түүхэй эдэй болон материалнуудай шухалын шухала нөөсэнүүд, мүн тэрэшэлэн түхеэрэлгэнүүдэй нөөсэнүүд үйлэдбэриин, капитальна барилгын эрилтэнүүдые болон арадай ажахын бусад хэрэглэмжэнүүдые хүсэдөөр хангаха байна гэжэ Госпланай түрүүлэгшэ тэмдэглээ. Тэрээнтэй хамта материальна нөөсэнүүдые гамтайгаар, зүбөөр ашаглаха, тэрэнэй үндэһөөр эдэ нөөсэнүүдые гаргашалгын нормые доошолуулха хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд 1970 оной түсэб дотор хараалагданхай.

Материальна нөөсэнүүдэй зарим зүйлнүүдээр арадай ажахые хангалта зарим тэды бэрхэтэйшэг байхыень хараадаа абажа, министерствэнүүд, зургаанууд болон союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүд түүхэй эд, материалнууд болон түлишые саашадаа улам арьбалха хэмжэнүүдые абаха ёһотой.

Ороной экономикые хүгжөөхэ хэрэгтэ техническэ дэбжэлтэ шиидхэхы баримтануудай нэгэниинь мүн болоно гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Үйлэдбэридэ эрдэм наукын болон техникын туйлалтануудые эгээл түргэнөөр нэбтэрүүлһэнһээ ажалай бүтээсын ургалта, бүтээгдэдэг продукциин хэмжээнэй ехэ бололго, тэрэнэй шанарыень дээшэлүүлгэ улам бүри ехээр тодорхойлогдоно.

Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүдтэ эрдэм наука хадаа материальна үндэһэ һуурииие хүгжөөлгэдэ, оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ нилээд ехэ хубитаяа оруулаа. Олон тоото научна шэнжэлгэнүүд болон техническэ зохёолгонууд дүүрэнхэй. Тэдэнэй үрэ дүнгүүд арадай ажахыда хэрэглэгдэжэ байнхай.

1970 оной түсэб дотор шэнэ техникэ болон технологи хэрэглэхэ талаар шухала хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Промышленна үйлэдбэридэ шэнэ түхэлэй машина, түхеэрэлгэ, приборнууд болон материалнуудые нэбтэрүүлхэ талаар шухалын шухала 480 даалгабаринууд, шэнэ түрүү технологическа процессүүдые хэрэглэхэ, үйлэдбэрие оньһожоруулха ба автомадаар зэбсэглэхэ талаар 400 гаран даалгабаринууд гүрэнэй түсэб дотор оруулагданхай. Энээнтэй хамта сэхэ министерствэнүүдэй баталдаг түсэбүүд дотор шэнэ техникын талаар горитой олон даалгабаринууд хараалагданхай.

Техническэ дэбжэлтын талаар хэгдэдэг хүдэлмэринүүдые һайжаруулха хэрэгтэ министерствэнүүдэй, зургаанууд болон союзна республиканудай анхаралые элидхэлшэ хандуулаа. Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлдэг шэнэ техникэ болон технологиие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, хэрэглэхэ түсэбые таһалдуулха ябадал саашадаа гаргахын аргагүй. Шэнээр байгуулагдаһан машинануудые, түхеэрэлгэ, приборнууд, материалнууд болон технологическа процессүүдые хэрэглэлгэдэ үйлэдбэрие бэлдэхэ хүдэлмэри түргэдхэхэ тушаа хэмжээнүүдые мүн лэ абаха шухала. Тиигэжэ үйлэдбэриин түхеэрэлгые, мүн бүтээгдэдэг продукциие түргөөр шэнэдхэхэ ябадал хангаха хэрэгтэй. Шэнэ техникэ тушаа түсэбүүдэй дүүргэлтын түлөө предприятинууд болон барилгануудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала.

Энээнэй урда тээхи жэлнүүдтэл мэтэ, 1970 оной түсэб дотор хүдөө ажахыда, тэрэнэй материльно-техническэ үндэһэ һуурииие саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ, тэрэнэй үндэһөөр хүдөө ажахын продукци эрид ехээр үйлэдбэрилдэг болохо хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана. Колхозникуудай һаяхан үнгэргэгдэһэн Гурбадахи бүхэсоюзна съезд дээрэ горитой анхарал хандуулагдаһан асуудалнууд түсэб дотор тодорхойлон харуулагданхай.

1969 оной хүлеэгдэжэ байгаа хэмжээнтэй сасуулхада хүдөө ажахыһаа абтаха бүхы продукциин хэмжээн 8,5 процентээр ургаха байна. Тиихэ зуураа, ороохо таряа үйлэдбэрилгэ 8,7 процентээр, хлопок-сырец—9,8 процентээр, мяха—4,3 процентээр, һү—2,3 процент, үндэгэ—4,3 процентээр ургаха байна.

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 оной) Пленумэй баталһан худалдан абалгын түсэбэй үндэһөөр хүдөө ажахын гол продуктнууд болон түүхэй эдые гүрэнэй худалдан абаха хэмжээн тогтоогдонхой, харин түсэбһөө гадуур худалдан абалга хадаа 1970 ондо тохёолдохо үйлэдбэриин эрхэ байдалһаа болон ажахын худалдаха шадабариинь ехэ болоһэнһоо уламжалан тодорхойлогдонхой.

Хараадаа абтаһан үйлэдбэриин мүн хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абалгын хэмжээн арад зоной эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, промышленностиие түүхэй эдээр гол түлэб хангаха арга боломжо олгохо. Тиихэ зуура, хүдөө ажахын продукциие түсэбһөө гадуур худалдан абалгада, илангаяа мяха худалдан абалгада анхаралаа ехээр хандуулха хэрэгтэй. Тиигэжэ ороной мяха хэрэглэдэг хэрэглэмжые бүри дүүрэнээр хангаха болонобди. 1970 ондо хүдөө ажахыда 46 миллион үлүүтэй тонно минеральна үтэгжүүлгэ эльгээгдэхэ гэхэ гү, 1969 онойхидо орходоо 20 процент ехээр эльгээгдэхэ гэжэ хараалагдана. Хүдөө ажахын гол фонднуудые улам саашадань ехэдхэхэ гэжэ түсэб дотор хараалагдана. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин барилгануудые бодхоолгодо гаргашалагдаха капитальна һомололгын хэмжээн һомололгын али бүхы арга боломжонуудые хараада абалсан, 14,7 миллиард түхэриг байха гэжэ хараалагдана. Ондоогоор хэлэхэдэ, энэнь 1969 оной түсэбэй хүлеэгдэжэ байгаа дүүргэлтэһээ 10,7 процентээр ехэ байха болоно. Тиихэ зуура, хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ һомологдохо гүрэнэй централизованно капитальна һомололго 7,8 миллиард түхэриг болоно. тухайлхада 15 процентээр ехэ болохо байна. Бүхыдөө табан жэлэй турша соо «Хүдөө ажахы» гэһэн һалбарида гүрэнэй централизованно капитальна һомололго 32 миллиард түхэриг болохо юм. Энэнь энээнэй урда тээхи табан жэлдэ һомологдоһонһоо 1,6 дахин ехэ болоно. Тиибэшье эдэ дүнгүүдээр КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй даалгабаринууд хэдэ хэдэн шалтагаанһаа болоно, зарим тэды дүүргэгдэхэгүй байна.

1970 ондо гүрэнэй капитальна һомололгын нилээд ехэ хэмжээниинь мелиорациин хүдэлмэрие улам саашадань хүгжөөлгэдэ һомологдохо. Иимэ һомололго 2,4 миллиард үлүүтэй түхэриг болоно, 22 процентээр ехэ болохо юм. Энэ хадаа 1970 ондо 300 мянган гектар уһалуурин газарые ашаглалгада үгэхэ, 814 мянган гектар хатаагдаһан газар, 5,9 миллион гектар уһалагдадаг бэлшээри ашаглалгада үгэхэ арга олгоно. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй һаяхан абаһан тогтоолой ёһоор, Поволжидо газар уһалха тушаа горитой хүдэлмэриин эхин түсэб дотор хараалагданхай. Газарай хүрьһые һалхинда үлеэлгэһээ, уһанда нуралгаһаа хамгаалха хүдэлмэринүүдтэ 160 миллион үлүүтэй түхэриг һомологдоно. Ондоогоор хэлэбэл, 1969 онойхидо орходоо 17 шахуу процентээр ехэ болоно.

Совхозуудые болон шубуунай фабрикануудые хүгжөөлгэдэ һомологдохо гүрэнэй капитальна һомололгонууд 3,9 миллиард түүхэриг болоно, 18 процентээр ургаха юм. Тиихэ зуураа, капитальна һомололгын 170 миллион шахуу түхэриг залуу эбэртэ бодо мал болон поршоонхонуудые ихэхан тарғалуулха мал ажалай промышленна томо барилгануудые бодхоолгодо гаргашалагдахаар хараалагдана.

1970 ондо хүдөө ажахын машинануудай болон түхеэрэлгын парк нэмээгдэн шэнэлэгдэхэ юм. Хүдөө нютаг 312 мянга гаран трактор, 156,5 мянган ашаанай автомобиль, 274,5 мянган тракторна прицеп, 14,5 мянган экскаватор, 10 мянга гаран бульдозернуудые, 6,7 мянган скреперүүд болон 2,1 миллиард түхэригэй хүдөө ажахын машинануудые абаха байна. Хүдөө ажахые электрификацилга улам саашадаа хүгжөөгдэхэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, һүүлэй үедэ ашаануудые саг соонь шэрэхэ, илангаяа түмэр замаар шэрэхэ хэрэгтэ али бодо бэрхэшээлнүүд тохёолдонхой, ашаа шэрэлгын хэмжээн болон түмэр замай ашаа шэрэжэ шадаха шадабари, ашаа шэрэхэ машинануудые хүгжөөлгын хоорондохи тэнсүүригүй байдал улам хурсадаа. Түмэр замай өөрыньшье хүдэлмэридэ дутуу дундануудолон. Ашаанай автомобильнуудые хэрэглэхэ талаар үлүү һайн юумэнь мүн лэ үгы.

Бүхы түрэлэй транспортые ургэлжэдэнь хүгжөөхэ, транспортын хэрэгсэлнүүдые бүри ашаг үрэтэйгээр хэрэглэхэ ябадал хараадаа абалсан, тэрэнэй материально-техническэ үндэһэ һуурииие улам саашадань бэхижүүлхэ ябадал түсэб дотор хараалагдана. Ашаа шэрэхэдээ арадай ажахын эрилтэнүүдые хангаха зорилгоор бүхы түрэлэй транспортын ашаа шэрэлгын эрьесэ 5,8 процентээр ехэ болохо юм. Транспортын зарим һалбаринуудаар ашаа шэрэлгын эрьесын ургалта иимэ байха: түмэр замда—3,5 процент, далайн замда—11 шахуу процент, трубопроводно замда—13 үлүүтэй процент, автомобильна замда—7,6 процент, гол мүрэнэй замда—6 шахуу, агаарай замда—5 шахуу процент.

Түмэр замай транспортын хүгжэлтын гэгдэлые дабаха зорилгоор ашаглагдажа байгаа түмэр замай ашаа шэрэлгын шадабариие ехэдхэхэ, тэрэнэй ашаглалгые һайжаруулха хүдэлмэринүүд түсэбөөр хараалагданхай.

Далайн, автомобильна, гол мүрэнэй болон агаарай транспортые улам саашадань хүгжөөхэ, техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ тушаа нилээд ехэ хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Хэлхэе холбооной талаар кабельнэ болон радиорелейнэ лининүүдые, радио-дамжуулгын ба телевизионно станцинуудые улам саашадань хүгжөөхэ, телефонизаци болон радиофикаци, илангаяа хүдөө нютагуудта улам саашадань хүгжөөхэ тушаа нилээд ехэ хүдэлмэринүүд хараалагдана.

Материальна үйлэдбэрие хүгжөөхэ, соёл культурые, гэгээрэл болон элүүрые хамгаалгые хүгжөөхэ талаар хараалагдаһан даалгабаринуудые бодотоор бэелүүлхын тула капитальна барилгын хараа түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэшэ горитой удха шанартай гээд Н. К. Байбаков саашань ургэлжэлүүлээ. Түсэбөөр хараалагдаһан национальна доходой болон материально-техническэ нөөсэнүүдэй ургалтын темпын ёһоор али бүхы һомололгые тоололсон, капитальна һомололгын ниитэ хэмжээн 1970 ондо 76,5 миллиард түхэриг байха гэжэ тодорхойлогдонхой. Ондоогоор хэлэбэл, 1969 оной хүлеэгдэжэ байгаа дүүргэлтэдэ орходоо 7,6 процентээр ехэ болохо юм. Тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй хэмжээн—45,6 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдоо гэхэ гү, али 5,4 процентээр ехэ болохо байна. Тиихэ зуура, централизованно капитальна һомололго 54,4 миллиард түхэриг байха гэжэ хараалагдаа гэхэ гү, али 7,8 процентээр ехэ болоно. Харин барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй хэмжээн 30,6 миллиард түхэригэй болоно, 4,4 процентээр ургаха юм.

Капитальна һомололгын хэмжээнүүдые тодорхойлходоо, тэдэниие арадай ажахын һалбаринуудаар хубаарилхадаа, нэн түрүүн промышленностиин түлишын һалбаринуудые, түмэр замай транспортые, машина бүтээлгын зарим һалбаринуудые хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын даалгабаринуудые хангаха, хүдөө ажахын гол фонднуудые улам саашадань ехэдхэхэ, хүн зоной хэрэглэмжые сэхэ хангадаг һалбаринуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ шухала гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоһон байна.

Промышленностиин түлишын һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ 6,6 миллиард түхэригэй централизованно капитальна һомололго зорюулхэ гэжэ хараалагдана. Энэнь 1969 оной хүлеэгдэжэ байгаа дүүргэлтэдэ орходоо тухайлхада 22 процентээр ехэ болоно.

Машина бүтээлгын талаар капитальна һомололгын хэмжээн 23 процентээр дээшэлнэ. Тиихэ зуура, станок бүтээлгын, инструментальна промышленностиин талаар капитальна һомололгын ургалта үлэмжэ ехэ байжа, 41 процент үлүүтэй болохо, трактор болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын талаар 39 процент, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин, ажаһуудалай приборнуудые хэдэг машина бүтээлгын талаар 62 процентээр ехэ болохо юм.

Хүнгэн, эдеэ хоолой, мяха-һүнэй, загаһанай промышленностиие болон хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангадаг предприятинуудые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаха централизованно капитальна һомололго 24,3 процентээр дээшэлхэ байна.

Капитальна һомололгын хурдан түргэн ургалта мүн лэ промышленностиин шухалын шухала бусад һалбаринуудаар хараалагдана. Химическэ промышленностьда капитальна һомололго 16,6 процентээр, целлюлоз-саарһанай промышленностьда—12,5 процентээр ехэ болохо юм.

Хара болон үнгэтэ металлургиие хүгжөөлгэдэ 3,3 миллиард үлүүтэй түхэригэй хэмжээнэй централизованно капитальна һомололго зорюулагдаха. Энэнь 1969 ондо ашаглагдаһанда орходоо 200 миллион түхэригөөр ехэ болоно.

Дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор, түмэр замай транспорт болон хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ капитальна һомололгын нилээд ехэ ургалта хараалагдана.

Гэр байрын-коммунальна барилгада зорюулагдаха капитальна һомололгын хэмжээн, али бүхы һомололгые оруулалсан, 1969 оной түсэбэй хүлеэгдэжэ байгаа дүүргэлтэһээ нэгэ бага ехэ байха. Тэрээнһээ гадна, түсэб дотор үйлэдбэриин байра барилгада хараалагдаһан барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээнһээ 4 процент хүрэтэр гэр байрын-коммунальна барилгада зорюулха эрхэ министерствэнүүдтэ, зургаанууд болон союзна республиканудай Министрнүүдэй Советүүдтэ олгохо гээшэ зүйтэй гэжэ мэдээрэгдээ.

СССР-эй Верховно Советэй дүрбэдэхи сессиин шиидхэбэритэй зохилдуулан, элүүрые хамгаалга хүгжөөлгэдэ 1970 ондо 665 миллион түхэриг централизованно капитальна һомололго зорюулха гэжэ хараалагдана. Ондоогоор хэлэбэл, энэнь 1969 онойхидо орходоо 23 процентһээ үлүүгээр ехэ болоно. Түсэб дотор гэгээрэлдэ, соёл культурада нилээд ехэ капитальна һомололго хараалагданхай.

1970 ондо централизованно бэшэ али бүхы һомололгын ашаар капитальна һомололгын горитой хэмжээн дүүргэгдэхэ ёһотой. Тэрэ хадаа 11,5 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдонхой, тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн—7 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдонхой.

Барилгын организацинуудай болон захил хэгшэдэй бүхы хүсэлэл оролдолго нэн түрүүн түсэбөөр хараалагдаһан үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха ябадал хэлсээнгүйгөөр хангаха хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Энээгээр капитальна барилгатай холбоотой бүхы организацинуудай ажал ябуулгын сэгнэлтэ тодорхойлогдохо зэргэтэй. СССР-эй министерствэнүүд болон зургаанууд, союзна республиканудай Министрнүүдэй Советүүд шэнээр баригдажа байгаа барилгануудай тоое эгээн ехээр хороохо, эдэ барилганууд тушаа шиидхэбэринүүдые тэдэнэр бэеэ даагаад өөһэдөө абаха, шэнэ барилгануудые имагтал онсо шухала барилгануудаар хизаарлаха ёһотой.

1970 ондо барилга-хабсаралгын организацинууд түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гүримдэ оруулагдаха байна. Барилгада бэелүүлэгдэхэ реформо хадаа барилгын үйлэдбэриин арга нөөсэнүүдые бүри дүүрэнээр ашаглахын тулада, капитальна һомололгын ашаг үрые дээшэлүүлхын тулада таатай зохид эрхэ нүхэсэл байгуулха бшуу.

Ороной национальна доходой хараалагдаһан иимэ ургалта хадаа совет хүнүүдэй һуудал байдалые улам саашадань һайжаруулха ябадал 1970 оной түсэб дотор хараалха арга олгоно. Арад зоной һуудал байдалые харуулһан согсолхы дүн болодгшо бодото олзо доход хүн бүхэндэ хүртэсын талаар 5 процентһээ үлүүгээр ехэ болгогдохо гэжэ хараалагдана.

1970 ондо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо 2,3 миллион хүнүүдээр олошоржо, хамта 90 миллион хүн болохо юм. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлһые 1970 ондо тухайлхада 3 процентээр дээшэлүүлхэ, колхозникуудай ажалай түлбэриие (хэгдэһэн тоосоогоор)—4,6 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана. Тиигэжэ табан жэлэй турша соо эдэ шухала дүнгүүдээр Директивэнүүдэй даалгабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэхэ болоно. Бүхы шагналнуудые хараада абалсан, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин хүлһэн 121 түхэриг болохо байна.

Хэрэглэмжын ниитын жасануудай ургалтын талааршье Директивэнүүдэй даалгабари үлүүлэн дүүргэгдэхэ юм. Эдэ жасанууд 1970 ондо 63 миллиард түхэригһөө үлүү гаража, 1965 онойхидо орходоо нэгэ хахад дахин ехэ болохо юм.

Алас-Дурна зүгтэ хэдэ хэдэн зүйлэй эдеэ хоолой үнэ сэн доошолуулагдахаар түсэб дотор хараалагдана. Энэ хэмжээ ябуулгые бэелүүлгэ, тэрэшэлэн Алас-Дурна зүгтэ гэр байрануудые олоор барилга, Зүүн Сибириин районуудта хүнүүдэй салин хүлһэндэ мүнөө жэлдэ коэффициентнүүдые бии болголго хадаа дурсагдаһан эдэ районуудта кадрнуудые тогтонижоруулан байлгаха хэрэгтэ һайнаар нүлөөлхэ юм. Эндэ ажалай нөөсэнүүдэй баланс илангаяа түгшүүритэй байна бшуу.

1970 оной түсэб дотор худалдаа наймаа болон ниитын эдеэ хоол улам саашадань хүгжөөлгэдэ, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангалгада ехэ анхарал хандуулагдана.

Совет хүнүүдэй гэр байрын байдал һайжарха юм. 1970 ондо али бүхы һомололгын ашаар бүхы дээрээ 16,3 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Энэнь 1969 ондо ашаглалгада оруулагдахаар хүлеэгдэжэ байһанһаа 13 процентээр ехэ болоно. Тиихэ зуура, гүрэнэй капитальна һомололгын ашаар бүхыдөө 68,6 миллион дүрбэлжэн метр талмай ашаглалгада үгтэхэ гэхэ гү, али энэ жэлэйхидэ орходоо 5 процентээр ехэ болохо юм.

Гэр байрын-барилгын кооперативуудай мүнгэ зөөриин ашаар бүхыдөө 9,6 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байрануудые бариха гэжэ хараалагдана. Энэнь 1969 онойхидо орходоо 47,7 процентээр ехэ болоно. 38 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмайтай гэхэ гү, али 22 процентээр олон гэр байрануудые гүрэнэй зээли мүнгэнэй туһаламжаар, мүн хүн зоной мүнгэ зөөриин ашаар бариха гэжэ хараалагдана.

Һомололгын али бүхы арга боломжонуудай ашаар табан жэлэй турша соо бүхы дээрээ 528 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаха юм. Городой хүн зоной ниитэ талмайгаар дунда зэргын хангагдасань 1970 ондо 10,9 дүрбэлжэн метр болохо байна.

1970 ондо бэелүүлэгдэхэ түсэб дотор гэгээрэлые, соёл культура ба элүүрые хамгаалгые улам саашадань хүгжөөхэ ябадал хараалагдана. Һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй байдаг гүрэнэй эмхи зургаануудтахи үхибүүдэй тоо 9,5 миллиондо хүрэхэ байна. Тиигэжэ түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэлнүүдтэ дунда зэргээр жэлдээ 380 мянган хүнөөр олошордог байгааһаа, 440 мянган хүнөөр олошорхо болоно.

Юрэнхы һуралсалай һургуулинуудтахи һурагшадай ниитэ тоо һуралсалай 1970—1971 онуудта 45,4 миллион хүнүүдтэ хүрэхэ юм. Тиихэ зуураа, IX—X (XI) классуудта 4,9 миллион хүнүүд һураха. Һургуулинуудтахи болон хэшээлэй һүүлээр хүмүүжүүлэгдэдэг бүлэгүүдтэхи һурагшадай тоо 5 миллион шахуу хүнүүд болохо, тиигэжэ табан жэлэй турша соо 2 дахинһаа үлүүгээр олошорхо юм. Иимэ ургалта КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдээр хараалагдаһан байгаа.

Дээдэ һургуулинуудта бүхыдөө 901 мянган хүн, тэрэ тоодо үдэртөө һурахаар—493 мянган хүн студентнүүд абтаха. Тусхай дунда һургуулинуудта 1,4 миллион хүнүүд, тэрэ тоодо үдэртөө һуралсахаар—855 мянган хүнүүд һурагшад болоно абтаха юм.

1970 ондо дээдэ һургуулитай 603 мянган мэргэжэлтэд, тусхай дунда һургуулитай нэгэ миллионһоо үлүү мэргэжэлтэд һургуулинуудые дүүргэжэ гараха. Табан жэлэй турша соо 7 миллион мэргэжэлтэдые бэлдэжэ гаргаха гэһэн КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд дүүргэгдэхэ байна.

Техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдхэлгэ улам саашадаа ехэдхэгдэхээр хараалагдана. Эдэ һургуулинуудта 1,6 миллион һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд бэлэдхэгдэхэ, мүн тэдэндэ 1,8 миллион хүнүүд абтаха юм. Энэ мүн лэ КПСС-эй XXIII съезд[…] нүүдээр хараалагдаһан […]

Эгээл орёо бэрхэ мэ[…] мэргэжэлтэй хүдэлмэр[…] хадаг, тиигээд нэгэн[…] дунда һургуули үгэдэ[…] мэргэжэлэй училищин[…] лээд олошоруулагдаха […] хадаа хүдэлмэришэн а[…] сионально-техническэ […] шэлүүлхэ хэрэгтэ һай[…] бшуу. Ерэхэ жэлдэ 1[…] рагшадай һурадаг б[…] ческэ мэргэжэлэй һ[…] олошоруулха гэжэ хар[…]

Һуралсалай болон […] рын материальна ү[…] улам саашадань хүгж[…] бөөр хараалагдана. Т[…] нютагуудта соёл куль[…] зургаанууд үлэмжэ б[…] жөөгдэхэ юм.

Элүүрые хамгаалгын[…] ондо больницануудай […] 2674 мянганда хүргэх[…] лагдана. Ондоогоор хэ[…] хада Директивэнүүдэ[…] һан хэмжээндэ хүргэ[…] бшуу. 10 мянган хүн[…] рилан тооложо гаргаба[…] оронуудай тоо табан […] соо 1965 ондо 96 бай[…] ондо 109,7 орон болот[…] байна.

Медицинын пром[…] продукци үйлэдбэрилг[…] 1970 ондо 12 процен[…] ехэдхэгдэхэ. Бүхыдөө […] турша соо медицины[…] ностиин продукци 80 […] болохо, тиигэжэ Дир[…] хараалагдаһан даалга[…] гаргаха байна.

1970 оной түсэбэй […] зүүн районуудай байга[…] ехэ баялигуудые шэ[…] лэлгэ бүри хурдан тү[…] лэгдэхэ гэжэ Н. К. Бай[…] лээ. Эндэ нефть малт[…] хайлхада 27 процент[…] газ—17 процентээр, б[…] га—22 процентээр, гл[…] бэрилгэ—27 процентэ[…] 10 процентээр, целлюл[…] центээр, картон—21 […] шэлхэ юм. Эдэ район[…] хурдан түргэнөөр хү[…] гоор централизованно[…] һомололгын гурбанай […] хүүе иишэ зорюулха г[…] хараалагдана. Удаань […] ликануудай арадай аж[…] гэ дээрэ тэрэ дэлгэрэ[…] жэ хэлэв.

Гадаадын худалдаа […] лон олохон оронуудтай[…] һан экономическа хар[…] ной бусад түхэл шэн[…] жөөхэ тухай хэлэхэ зү[…] шэ иигэжэ мэдээсээ.

Социалис хани нэгэ[…] тай байгуулагдадаг эко[…] рилсаа холбоон хадаа[…] тай, нэн түрүүн, Бэе б[…] ческэ талаар туһала[…] дэй гэшүүд-оронууд[…] үйлэдбэриин, научно-т[…] лон ажахын холбоо б[…] бүхы талын хүгжэлтэ[…] программа тодорхойлдо[…] хын түсэбүүдые зүбөөр[…] зохилдуулһанай үндэһ[…] бэелүүлэгдэдэг юм.

Ерэхэ жэл хадаа В.[…] түрэһөөр 100 жэлэй о[…] арадай, бүхы түрүү х[…] тэмдэглэхэ жэл мүн […] лэйнгээ түгэсхэлдэ Н.[…] хэлээ. Манай орон д[…] байгаа горитой ехэ т[…] жэлтэ хадаа түсэб дото[…] һан даалгабаринуудай […] гаар дүүргэгдэхэ, үлү[…] дэхэ байһанай, комму[…] риально-техническэ ү[…] байгуулха шухала ш[…] наймадахи табан жэлэй[…] зорһоонь урид дүүргэ[…] ри нүхэсэлынь мүн бо[…]

СССР-эй 1970 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ ТУХАЙ, СССР-эй 1968 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХ[…]

СССР-эй финансын министр депутат В. Ф. ГАРБУЗОВАЙ элидхэл

СССР-эй 1970 оной—арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбые түгэсхэлгын жэлэй, коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ томо амжалтануудые туйлаха жэлэй Гүрэнэй бюджетые СССР-эй Министрнүүдэй Совет сессиин үзэмжэдэ ба баталалгада табина гээд элидхэлшэ мэдээсээ.

Ерэхэ жэлдэ политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда гайхамшагта үдэрые — Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе совет арад тэмдэглэхэнь гээд В. Ф. Гарбузов ургэлжэлүүлэн хэлээ. Ленинскэ ойн хүндэлэлдэ зорюулан, хэдэн олон миллион совет хүнүүд партиин XXIII съездын ба КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүтэдэ агаалай социалис мүрысөө дэлгэрүүлээ.

Түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гүрим арадай ажахые хүгжөөлгэдэ һайнаар нүлөөлнэ. Ажахын талаар хэгдэһэн шэнэдхэлгэнүүд үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, продукци бүри элбэг ехээр гаргалгада, национальна доходой ургалтада туһална.

Үйлэдбэриин ниитэ хэмжээ ба национальна доходые дээшэлүүлхэ, ажалшадай байдалые һайжаруулха талаар КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүдтэ амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Промышленна продукци нилээд ехээр гаргагдадаг болоо. Олон предприятида техникээр хангагдасань һайжараа, ажалай бүтээсэ шууд дээшэлнэ, продукциин өөрын үнэ хямдарна, социалис нөөсэлэлгэ ехэ болоно.

Партиин XXIII съездын ба КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр хүдөө ажахые саашадань дэбжээхэ, томо хэмжээ ябуулганууд шууд сэхээр бэелүүлэгдээ. Энэ хадаа хүдөө ажахын продукци бүри элбэгээр абаха ба нилээд ехээр бэлдэхэ, колхоз, совхозуудай экономикые бэхижүүлхэ, хүдөөгэй ажалшадай олзо доходые дээшэлүүлхэ арга олгоо.

Мүнөө жэлдэ ороной олон райондо сагай уларилай тааруугүй байгаашье һаань, хүдөө ажахын гол продуктнуудые абалга ба бэлэдхэлгэ һүүлшын дүрбэн жэлэй жэл бүриин дунда зэргын хэмжээнэй тухай байха болоно.

Һаяхан болоһон Колхозникуудай бүхэсоюзна гурбадахи съезд политическэ ехэ удха шанартай. Съездын дүнгүүд ороной бүхы арадай ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ угаа ехэ нүлөө үзүүлхэ байһаниинь сохом.

Научно-техническэ дэбжэлтые—ниитын ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ үндэһэ һуурииие түргэдхэлгые экономическа хүгжэлтын гол зорилгонуудай нэгэн болгон Коммунис парти табина. Мүнөөнэй шатада научно-техническэ дэбжэлтын асуудалнууд шиидхэхы удха шанартай.

КПСС-эй ЦК ба Советскэ правительство хадаа КПСС-эй XXIII съездын Директивүүдые шууд бэелүүлэн, арадай ажабайдал саашадань һайжаруулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ шухала хэмжээ ябуулганууды бэелүүлээ. Национальна доходой ургалта хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, тэдэнэй бодото олзые түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо ехэ хэмжээтэйгээр нэмээхэ арга олгоо. Нилээд олон тоото хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлһэн дээшэлүүлэгдээ, колхозуудта ажалай түлөөһэн дээшэлээ, колхозникуудай ба бусад хэдэн ажалай хүн зоной пенсионно хангалта һайжаруулагдаа, гэр байрын ба культурно-ажаһуудалай барилганууд бүри ургэнөөр дэлгэрүүлэгдээ.

Розничнэ эд бараанай бүри ехээр худалдагдадаг, нөөсэлэлгын кассануудта мүнгэнэй бүри ехээр хадагалагдадаг болоһон ушар совет хүнүүдэй байдалай һайжарһыень харуулна. Гэгээрэл, элүүрые хамгаалга, социальна хангалта улам бүри ехээр хүгжэнэ. Гүрэнэй социальна страхованиин бюджет нилээд ехэ болоо.

Ниитын үйлэдбэриин ургалтада үндэһэлэн, СССР-эй Гүрэнэй бюджет дүүргэгдэнэ. 1969 оной бюджет оршын талаар 138,5 миллиард түхэригөөр гү, али правительствын оруулһан хубилалтануудые хараада абабал, 100,8 процентээр, гаршын талаар 137,1 миллиард түхэригөөр гү, али 99,9 процентээр дүүргэгдэхэ байна. Тиихэдэ оршонь гаршадаа орходоо 1,4 миллиард түхэригөөр ехэ байха болоно. Бюджет хадаа түсэбөөр хараалагдаһан бүхы хэмжээ ябуулгануудые хүсэдөөр, һаһа сагсоонь зөөреэр хангана.

Табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүдтэ арадай ажахын түсэбые ба бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлгэ табан жэлэй түсэб гол даалгабаринуудаар дүүргэгдэхэ гэһэн бата найдабари түрүүлнэ.

СССР-эй 1970 оной Гүрэнэй бюджет хадаа партиин XXIII съездын ба КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдтэ тааруугаар зохёогдонхой, социалис экономикые саашадань хүгжөөхэ, арадай байдал улам һайжаруулха, ороной өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ талаар арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтые шухала болохо мүнгэ зөөреэр хангаха байна.

Бюджедэй оршонь 144,8 миллиард түхэриг, гаршань 144,5 миллиард түхэриг байхаар хараалагданхай. Тиихэдэ, оршонь гаршадаа орходоо 0,3 миллиард түхэригөөр ех[…]но.

1970 ондо социали[…] бюджедтэ орохо мүнг[…] миллиард түхэригөөр н[…] миллиард түхэриг боло[…] олзонуудай ургалта пр[…] бэрилгые ба предприяти[…] низацинуудай мүнгэн […] дээшэлүүлгэдэ үндэһэл[…]

Эдэ оршонууд имм[…] байха (миллиард түхэр[…]

Гүрэнэй предприятинуудай ба организацинуудай олзоһоо түлөөһэнүүд
Эрьесын налог
Социальна страхованида гүрэнэй предприятинуудай ба организацинуудай оруулдаг түлөөһэнүүд, колхозууд ба кооперациһаа татагдадаг олзын налог, бусад оршонуу[д]

(Түгэсхэлынь 3-дахи […])

ҮХЭР В. Ф. ГАРБУЗОВАЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

предприятинуудай ба низацинуудай ашаг ол- үйлэдбэрилхэ ба худал- бүтээсэ дээшэлүүлхэ. ба эрьесын гаргашые талаар түсэбые хараа- орхойлогдонхой. Арадай ашаг олзын нийтэ хэм- миллиард түхэригөөр гү, нойхидо орходоо 9 про- байхаар тогтоогдоо.

ние саашадань хүгжөө- ние техническэ талаарнь hайжаруулха, урма- лнуудые байгуулха зо- нэй сэхэ мэдэлдэ үлөөг- зо партиин XXIII съез- С-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэри- жэл ерэхэ тудам ехэ ондо ажахыда үлөөгдэ- 30,1 миллиард түхэриг барилан хэлэбэл, 1969 ходоо 1,5 миллиард тү- байха. 1970 ондо эко- рманиуулгын фондынуудта 10,6 миллиард түхэриг жэлэйхидэ орходоо 6,8 лэ мүнгэ зөөри оруу- .

продукци бүри ехээр лэй дашарамдуулагдан, г сасуулагдамал ёhоор эр нэмэхэ юм. эндөө байhан гүримые, ба алба хаагшадай болоhые, салин хүлhэ- н дээшэлhые хараада зонhоо 12,7 миллиард лог татагдаха. Гүрэнэй бюджедэй гар- эмжээтэйгээр хараалаг-

(миллиард түхэригөөр)

	1969 он	1970 он
ахыда	60,4	63,4
льтурна аганиуудта	51,3	54,8
	17,7	17,9
	1,7	1,7

ахыда нийтэ дээрэнь предприятинуудай өөhэ- өө ба банкын урилhа- мүнгэ hомололго 1970 миллиард түхэриг болохо гаргашануудhаа 7 про- байха болоно.

алаар шэнэдхэлгэнүүдые ажалан, предприятиие зорюулагдадаг ажахын нгэ зөөри ехэ болоно. түсэбтэ табан жэлэй 4 хоёр дахин нэмээ, 13,8 миллиард түхэриг ай ажахыда зорюулаг- ерийн хахадынь болохо

экономикын хүгжэлтые ехэ удха шанартай на- элгэнүүдые хэхэ хэрэгтэ жэл ерэхэ тудам бүри өөри гаргашална. 1970 хүгжөөлгэдэ бюджедhээ инуудай зөөриhөө хэг- нууд 9,3 процентээр нэ- миллиард түхэриг, ка- дэлмэридэ hомологдохо ада абалсахада, 11 мил- г болохо.

оронуудтай Советскэ мическа холбоо үргэд- ла болохо мүнгэ зөөри хараалагданхай.

оной социалис экономи- да, арадай байдал саа- жаруулгада, манай гүрэ- алые бэхижүүлгэдэ, бү- дээрэ эб найрамдал ар- алгада ба бэхижүүлгэдэ н Коммунис партиин, равительствын ленинскэ гадаадын политика үзэм- жада табигдаhан бюд- дана гээд В. Ф. Гарбу- тэмдэглээ.

нна үйлэдбэриие сааша- , үйлэдбэриин хүсэнүү- hайнаар ашаглаха, ажалай шэлүүлхэ, материалиуу- рийн хүсые болон мүн- тайгаар гаргашалха гү- гэжэ 1970 оной түсэб соо хараалагданхай гээд сашань мэдээсээ. Энээ- 1970 ондо промышленнос- олзо 53,3 миллиард тү- оной ашаг олзодо орхо- процентээр ехэ байхаар то- . Ерэхэ жэлдэ промыш- 64,5 миллиард түхэриг 1969 онойхидо орходоо 4,9 процентээр ехэ мүнгэ зөөри hомологдохо юм.

Техническэ дэбжэлтын, арадай байдал hайжаруулгын, оронойн өөрыгөө хамгаалха шадабариие дээшэлүүлгын үндэhэ hуури болгошо хүндэ промышленностиие саашадань хүгжөөхэ тухай Коммунис парти эсэшэ сусашагүй оролдолго гаргана. Хүндэ промышленностиие ба барилгын индустриие хүгжөөлгэдэ 55,1 миллиард түхэриг гү, али 1969 онойхидо орходоо 2,3 миллиард түхэригөөр ехэ мүнгэ зөөри hомологдохо байна.

Шэнэ, бүтээсэ ехэтэй тухеэралгэнүүдые абахын тулада 1970 ондо түбэй газарhаа мүнгэ гаргашалга 11 процент тухайгаар нэмэжэ, 19 миллиард үлүүтэй түхэриг болохо.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие хүгжөөлтые саашадань түргэдхэлгэдэ 8,4 миллиард түхэриг гү, али 1969 онойхидо орходоо 9,3 процентээр ехэ мүнгэ зөөри hомологдохо. Нютагай промышленность, хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалга бүри түргэнөөр хүгжэхэ. Эдэ hалбаринуудта ерэхэ жэлдэ зорюулагдаха мүнгэ зөөри 15,6 процентээр нэмэхэ болоно.

Үйлэдбэриин ургалта, тэрэнэй ашаг үрые улам дээшэлүүлгэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэhээ нилээд ехээр дулдыдаха болоно. Бухы арадай ажахыhаа 1970 ондо абтаха национальна доходой ургалтын 85 тухай процентнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар абтахаар хараалагданхай.

Салин хүлhэнэй дунда зэргын ургалтаhаа ажалай бүтээсын түргэнөөр дээшэлэлгэ социалис экономикые улам хурданаар хүгжөөлгэдэ шухала удха шанартай. Энэ хадаа нийтын үйлэдбэриие шууд сэхээр нэмээхэ, арадай байдал hайжаруулха гол эрхэ нүхэсэлиүүдэй нэгэн болоно.

Үйлэдбэриин фондынуудые бүри hайнаар ашаглалга үйлэдбэриие хүгжөөхэ шухалын шухала арга боломжо мүн гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Эдэ фондынуудые нилээд олон предприяти hайнаар хэрэглэдэг, зүгөөр энээнэй хажуугаар, фондынуудаа удаанаар ашаглалгада үгэдэг, түсэбөөр хараалагдаhан дүүрэн хүсөөрнь хэрэглэдэггүй тиимэ предприятинууд бии. Энэ хадаа продукци бүри элбэгээр гаргаха, предприятинуудай, гүрэнэй олзо доходые үргүүлхэ манай арга боломжые бага болгоно.

Материальна ,ажалай ба финансова нөөсэнүүдые тон гамтайгаар гаргашалга угаа ехэ гүрэн түрын удха шанартай. Өөрын үнэ хямдаруулга промышленна предприятинуудай, министерствэнүүдэй болон зургаануудай шухалаын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Промышленна продукциин өөрын үнын хямдаруулгын ашаар 2,2 миллиард түхэриг алмаха гэжэ 1970 оной түсэб ба бюджедээр хараалагданхай.

Предприятинуудай эрьесын мүнгэ зөөри таарамжатайгаар хэрэглэлгэ арадай ажахые гамтай шадабаритайгаар эрхилэлгэдэ нилээд ехээр туhалха болоно. Арадай ажахын эрьесын мүнгэ зөөриин нийтэ хэмжээн тэдэнэй нормотивай 3,9 миллиард түхэригөөр гү, али 5,3 процентээр ургаха байhые хараада абабал, 1970 ондо 77,7 миллиард түхэриг болохо байна. Өөhэдынь эрьесын мүнгэ зөөриин нормотивые нэмээхын тулада hомологдохо мүнгэ зөөри продукци бүри элбэгээр бүтээхэ, хангалгануудые хэхэ талаар 1970 ондо хараалагдаhан даалгабаринуудые дүүргэлтые хангаха байна. Өөhэдынгөө эрьесын мүнгэ зөөриие зүбөөр хэрэглэлтые ба бүрин бүтэн байлгые СССР-эй министерствэнүүд, зургаанууд ба союзна республиканууда Министрнүүдэй Соведүүдэй хангахань шухала болоно.

Түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ эрхэ байдалда сэнгүүдэй ехэ үүргэ дүүргэдэг болоhыень ажахын шэнэдхэлгэнүүдэй дүй дүршэл хүсэд эли тодоор харуулжа үгөө. hүүлэй жэлнүүдтэ оптово сэнгүүдые хубилгаhан ушар предприятинуудые шэнэ онол аргануудаар ажалаа эрхидэг болгохоор бүри таарамжатай эрхэ байдал бии болгоо, зүгөөр сэн тогтоолгые hайжаруулгатай холбоотой бухы асуудалнуудые тэрэ дороонь шиидхэжэ шадаагүй. Министерствэнүүд, зургаанууд ба үнэ сэнгүүдэй комитет оптово сэнгүүдые тогтоолгын ба хэрэглэмжын хойноhоо хиналтые шангадхаха, сэн тогтоолгын талаар хазагайралтануудтай эрид шанга тэмсэл хэхэ ёhотой.

Транспорт ба хэлхээ холбоодой манай орон дотор ехэ анхарал хандуулагдадаг. Тэдэниие саашадань хүгжөөхэ, техническэ талаарнь нарижуулан hайжаруулха зорилгоор 1970 ондо бюджедhээ, ажахын өөрын мүнгэ зөөриhөө 12,3 миллиард түхэриг, энэ жэлэйхидэ орходоо 6,9 процентээр ехэ мүнгэ зөөри hомологдохо байна.

Арадай ажахын хэрэглэмжэнүүдые улам бүри хүсэдөөр хангахын, арадай байдал улам hайжаруулхын тулада хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань бүри түргэнөөр хүгжөөхэ талаар хэдэн олон шухала хэмжээнүүдые Коммунис парти, Советскэ правительство хараалаад, шууд сэхээр бэелүүлнэ гээд элидхэлшэ үргэлжэлүүлэн хэлээ. Партиин XXIII съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй ёhоор, манай орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэблэлгын тон шэнэ гурим бии болгогдоо, хүдөө ажахын үйлэдбэриие урмашуулха экономическа хэмжээнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ, тэрэнэй материально-техническэ бааза бэхижүүлэгдэнэ, хүдөө ажахыда хими бүри үргэнөөр хэрэглэгдэнэ, газар hайжаруулагдана.

Партиин хараалhан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэ, совхоз, колхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй шэн зоригто ажал хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ hайнаар нүлөөлнэ, хүдөө тосхонуудта үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ургалтада туhална.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын тулада манай гүрэн материальна зүйлнүүд ба мүнгэ зөөриие жэл ерэхэ тудам бүри ехээр зорюулна. 1970 ондо хүдөө ажахые хүгжөөлгын гаргашанууд 6,7 процентээр нэмэхэ, 19,4 миллиард түхэриг болохо байна. Тэрэнэй 9,5 миллиард түхэригынь бюджедhээ гаргашалагдаха юм.

Үйлэдбэриин барилгануудые хэхын ба техникэ худалдажа абахын тулада хүдөө ажахыда түбэй газарhаа hомологдохо мүнгэ зөөриин нийтэ хэмжээн 7,8 миллиард түхэриг болохо гү, али энэ жэлэйхидэ орходоо 15 процентээр ехэ байха. Капитальна барилгада өөhэдынгөө зөөриhөө совхозууд, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинууд 1,2 миллиард түхэриг hомолхо. Тракторнууд, хүдөө ажахын машинанууд, запасной частьнууд, минеральна үтэгжүүлтэ бүри элбэгээр гаргагдаха. Энэ хадаа колхоз, совхозуудай материально-техническэ хангалгые hайжаруулха болоно. «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй эд бараанай эрьесэ бухы дээрээ 1970 ондо 7 процентээр нэмэхэ, тиин 10,7 миллиард түхэриг болохо байна.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1966 он) Пленумэй хараалhанай ёhоор уhанай ажахын барилгануудай талаар хэмжээ ябуулгануудта, колхозуудта газар үндэhөөрнь hайжаруулгада ба хүрьhэнэйнь гэмтэлгэтэй тэмсэлдэ бюджедhээ 3,5 миллиард түхэриг hомологдохо. Энэнь мүнөө жэлэй гаргашануудhаа 14,5 процентээр ехэ болоно.

Совхозуудые сааша саашадань ажахын тоосоондо оруулха гээшэ хүдөө ажахые дэбжээлгэдэ шухала удха шанартай гээд В. Ф. Гарбузов онсолон тэмдэглээ. Мүнөө 3800 шахуу совхоз гү, али тэдэнэй нийтэ тоогой 30 шахуу процентнь шэнэ гуримаар хүдэлнэ. Түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримай ашагтай туhатай байhан тухай тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэл гэршэлжэ үгэнэ. Ерэхэ жэлдэ үшөө 1500 шахуу совхоз шэнэ гуримда оруулагдаха. Ажахын тоосоондо хүсэдөөр оруулагдаhан совхозуудай олзо доход 1970 ондо 1,5 миллиард түхэриг байхаар түсэблэгдэнхэй. Тиихэдэ бүхы колхозуудай ашаг олзын нийтэ хэмжээн 2,2 миллиард түхэриг байха юм.

Совхоз, колхозуудта банкнуудай үгэдэг урьhаламжанууд хүдөө ажахын үйлэдбэрилгые хүгжөөлгэдэ туhална: Тусхайлбал, 1970 ондо колхозуудта 2,1 миллиард түхэригэй удаан болзоройн урьhаламжа үгтэхөөр хараалагдаа. Тэрэшэлэн колхозниигуудай ажалай түлөөhэ лаб үгэлгые хангахын тулада шухала болохо урьhаламжанууд мүн лэ үгтэхэ байна.

Коммунис байгуулалтын талаар КПСС-эй XXIII съездын табиhан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ капитальна барилга ехэ үүргэ дүүргэхэ гээд министр мэдүүлээ.

1970 ондо капитальна барилгада түбэй газарhаа мүнгэ hомололго, тэдэнэй хэмжээе хараада абан, 54,4 миллиард түхэриг байхаар, тэрэнэй 25,8 миллиард түхэриг бюджедhээ оруулагдахаар хараалагдаа. Капитальна хүдэлмэриин хэмжээн 7,8 процентээр нэмэхэ, барилгадахи эрьесын мүнгэ зөөриин нэмэхэ байhые хараада абан, мүнгэ hомололгын хэмжээн тодорхойлогдоhон байна.

Үйлдбэриин хүгжэлтын фондhоо, үргэн хэрэглэлэй фондhоо ба бусад оронуудhаа капитальна барилгада мүнгэ hомололго мүн лэ дээшэлхэ. Мүнөө жэлдэ эдэ мүнгэ зөөри 11,5 миллиард түхэриг болохо.

Хуушан предприятинуудые шэнэдхэн байгуулгада ба үргэдхэлгэдэ, тэрэшэлэн 5 хүрэтэр жэлэй болзор соо гаргашаяа харюулхаар шэнэ предприятинуудые барилгада СССР-эй Стройбанкын үгэхэ удаан болзорой урьhаламжын хэмжээн 1970 ондо 1 миллиард түхэриг байха. Энэнь 1969 ондо 0,4 миллиард түхэриг байгаа.

Капитальна барилгада ехэ хэмжээнэй мүнгэ hомололго арадай ажахын бухы hалбаринуудта барилгын үргэн ехэ программа бэелүүлхэ, имагтал түбэй газарhаа hомологдоhон мүнгэ зөөреэр хамта дээрээ 50 миллиард түхэригэй сэнтэй гол фондынуудые ашаглалгада үгэхэ арга олгоно.

1970 ондо гэр байра барилгада 12,5 миллиард түхэриг, тэрэ тоодо түбэй газарhаа 6,6 миллиард түхэриг hомологдохо. Бухы дээрээ 116,3 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай, энэ жэлэйхидэ орходоо 13,3 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ байрын гэрнүүд ашаглалгада үгтэхэ ёhотой.

Түсэбөөр хараалагдаhан предприятинууд ба байрын талмайнууд дүүргэгдээгүй барилгануудые үсөөрүүлжэ, ашаглалгада үгтэхэ барилгануудта мүнгэ зөөри ехээр зорюулжа, гүрэнэй мүнгэ эгээн лэ багаар гаргашалан ашаглалгада үгэлгые хангаха тухай КПСС-эй ЦК, правительство эрилтэ хэнэ гээд элидхэлшэ тэмдэглээ.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үнэ хямдаруулга капитальна барилгада угаа ехэ удха шанартай. 1970 оной арадай ажахын түсэбэй ба бюджедэй ёhоор барилгада ажалай бүтээсэ 6,3 процентээр ургахаар, харин барилга-хабсаралгын организацинуудай ашаг олзо 3,5 миллиард түхэриг байхаар тодорхойлогдонхой.

Капитальна барилга, түсэблэлгые нарижуулан hайжаруулха, барилгын үйлэдбэриие экономическа талаар урмашуулгые шангадхаха, проектно-сметнэ хэрэг hайжаруулха, мүн капитальна барилгын эмхидхэлэй ба экономикын бусад зарим асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хэдэ хэдэн шухала шиидхэбэринүүдые энэ жэлдэ баталан абаа гээд элидхэлшэ hануулhан байна.

hомологдоhон мүнгэ зөөриие бүри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, шэнэ предприятинуудые, байрын гэрнүүдые, бусад барилгануудые ашаглалгада үгэлгые түргэдхэхэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрынь үнэ хямдаруулха, шанарыень hайжаруулха зорилго эдэ шиидхэбэринүүдээр табигдаhан байна. Ерэхэ жэлhээ эхилэн түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлгые хангахын, тэрэнэй үндэhөөр капитальна барилгын бухы хэрэгые үндэhөөрнь hайжаруулхын тулада СССР-эй министерствэнүүд ба зургаанууд, союзна республиканууда Министрнүүдэй Соведүүд, барилгын организацинууд бэлэдхэлэй шухала хүдэлмэри хэхэ ёhотой.

Арадай бүхы ажахын амжалтатайгаар хүгжэhэнhөө уламжалан, розничнэ эд бараа худалдаха талаар табан жэлэй түсэбэй даалгабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэнэ, нилээд олон эд бараан бүри ехээр худалдагдадаг болоо, тэдэнэй түхэл янзань олон ондоо болоо гээд В. Ф. Гарбузов тэмдэглээ.

1970 ондо нэмэлтэ даалгабаринуудые хараада абалсабал, розничнэ эд бараа худалдалгын хэмжээн 153,3 миллиард түхэригөөр гү, али энэ жэлэйхидэ орходоо 7,2 процентээр ехэ байхаар тогтоогдоо. 1970 ондо 2 миллиард түхэригhөө бага бэшэ мүнгэнэй эд бараа хүн зондо нэмэжэ худалдаха аргануудые союзна республиканууда, СССР-эй министерствэнүүд болон зургаануудай хабаадалгатайгаар олохыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй Госснабта СССР-эй Министрнүүдэй Совет даалгаа.

Ерэхэ жэлдэ гүрэнэй худалдаа наймаа хүгжөөлгэдэ 1,7 миллиард түхэриг hомологдохо байна. Тиихэдэ худалдаа наймаанда бюджедhээ гаргашалха мүнгэ зөөри 10 процентээр нэмэхэ юм. Кооперативна худалдаа наймаанай организацинууд предприятинуудые барилгада, худалдаа наймаагаар хангалгые ба бэлэдхэлые hайжаруулгада 0,7 миллиард түхэриг hомолхо байна.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай организацинуудта СССР-эй Госбанкын ба СССР-эй Стройбанкын үгэхэ урьhаламжанууда нийтэ хэмжээн ерэхэ жэлдэ 27 миллиард үлүүтэй түхэриг болохо.

Худалдаа наймаанай организацинуудта ехэ хэмжээнэй мүнгэ hомололго ба урьhаламжа үгэлгэ эд бараа бүри ехээр худалдаха, магазинуудые олон болгохо, худалдаа наймаанай материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ, тэрэнэй үндэhөөр эд хэрэглэгшэдые хангалгые hайжаруулха арга олгохо болоно. Магазинуудай тоо 60 мянгаар олон болохо, нийтын эдеэ хоолой предприятинуудтахи hууринуудай тоо 830 мянгаар нэмэхэ.

«Үйлэдбэриин предприятинуудта нийтын эдеэ хоол саашадань hайжаруулха тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй hаяхан абаhан шиидхэбэриин ёhоор олон тоото столово, кафе ба ресторанууд баригдаха, нийтын эдеэ хоолой хуушан предприятинууд шэнэдхэн байгуулагдаха, тэдэнэй техникээр хангагдаса hайжарха.

1970 оной түсэбөөр хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалга саашадаа улам hайжархаар хараалагдна. Энэ шухала hалбариие хүгжөөхын тула 500 миллион түхэриг hомологдохо гү, али байгша онтой жэшэбэл 20 процентээр ехэ гээшэ.

Социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта зорюулагдаhан гаргашануудай ургалта тухай министр мэдээсээ. 1966—1969 онуудай туршада СССР-эй гүрэнэй бюджедhээ энэ гаргашань 13 миллиард түхэригөөр дээшэлээ. 1970 оной бюджедэй ёhоор, 54,8 миллиард түхэриг энэ хэрэгтэ гаргашалагдаха гү, али байгша онтой жэшэбэл 6,7 процентээр ехэ гээшэ.

Социально-культурна хэмжээ ябуулгануудай зарим hалбаринуудта иимэ хэмжээнэй мүнгэн hомологдохо гэбэл:

(миллиард түхэригөөр)

	1969 он	1970 он
Гэгээрэл, наука, культура	23,2	24,5
Бэеын элүүрые хамгаалга, физкультура	8,5	9,2
Гүрэнэй социальна страховани, социальна хангалта	19,6	21,1

hургуулиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй эмхи зургаануудта манай орон дотор ехэ анхарал хандуулагдана. 1970 ондо 9,5 миллион үхибүүд тэндэ хүмүүжүүлэгдэхэ гү, али 1965 онтой жэшэбэл, 2 миллионоор ехэ. Эдэ эмхи зургаануудта 3 миллиард үлүүтэй түхэриг гаргашалагдаха байна.

Залуу үетэниие нийтэ дээрэнь дунда hургуулитай болгохо тушаа парти, правительствын табиhан зорилгые совет hургуули эмжалтатайгаар шиидхэжэ байнхай. hургуулинуудта 1970 ондо дүн хамта 6,1 миллиард түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдаба.

Научно-техническэ дэбжэлтые хурдадхаха зорилгоор ажахынуудай бүхы hалбаринуудта мэргэжэл ехэтэй кадрнуудые бэлдэхэ гээшэ тон шухала удха шанартай. Дээдэ ба дунда тусхай hургуулинууд үргэдхэгдэхэ, профессионально-техническэ училищинууд саашадаа улам түргөөр хүгжэхэ байна. 1970 ондо энэ хэрэгтэ 4,5 миллиард түхэриг гү, али байгша онтой жэшэбэл, 4,5 процентээр ехэ мүнгэн hомологдохо.

Хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй залуушуулай дээдэ hургуулинуудта ороходонь туhаламжа үзүүлхын тула дээдэ hургуулинуудай дэргэдэхи бэлэдхэлэй отделениинүүдые байгуулхада гаргашалагдаха ёhотой мүнгэн бюджет соо хараалагдаба. Эдэ отделениинүүдтэнь 100 мянган хүн hураха юм.

Совет хүнүүдэй бэеын элүүрые хамгаалга социалис гүрэнэй онсо анхаран оролдодог хэрэг болонхой. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Бэеын элүүрые хамгаалгые саашадань hайжаруулха, орон дотор медицинскэ эрдэм хүгжөөхэ талаар хэмжээнүүд тухай» 1968 ондо баталан абтаhан тогтоолтой зохилдуулан, 1970 ондо нэмэри болгогдон 412 миллион түхэриг hомологдобо. 2,7 миллион хүнүүдые нэгэ доро эмшэлхэ байратай эмхи зургаанууд бюджедэй мүнгэ зөөриhөө гаргашалагдаха байна.

Социальна страховани, социальна хангалтада СССР-эй гүрэнэй бюджедhээ 21,1 миллиард түхэриг hомологдохо юм. Энэнь байгша оной гаршатай сасуулбал, 7,6 процентээр ехэ гээшэ.

ВЦСПС-эй зохёон табидаг ба бэелүүлдэг гүрэнэй социальна страховаиин бюджет СССР-эй 1970 оной гүрэнэй бюджедтэ 16,3 миллиард түхэриг оруулагдаа гү, али байгша онтой жэшэбэл, 1,1 миллиард түхэригөөр ехэ болохо байна. Бухы пенсинүүдтэ 16,1 миллиард түхэриг гүрэнэй бюджедhээ hомологдохо гээшэ. Пенси абагшад бүхыдөө 41 миллион хүн, тэдэнэй 12,3 миллиониинь колхозниигууд байха гээшэ.

Соёл культура, гэгээрэл, медицинскэ хангалга, социальна хангалтада манай гүрэнэй hомолhон ехэ мүнгэн зөөри ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэхэ, совет хүнүүдэй материальна ба культурна хэмжээнэй саашадаа ургалтада нүлөөлхэ ёhотой гээд министр тэмдэглэбэ.

Совет гүрэн оршон байдалые хараадаа абажа, оронойнгоо оборонын бата бэхи, hүртэ хүсэтэй байхын тула, СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдалые хангахын тула, социалис бусад гүрэнүүдтэй хамта, социалис хани барисаата бухы оронуудай аша туhые найдамтайгаар хамгаалхын тула бүхы юумэ хэнэ гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. 1970 ондо СССР-эй гүрэнэй бюджедhээ оборонын хэрэгтэ 17,9 миллиард түхэриг hомологдохо гү, али энэнь бюджедэй бухы гаршын 12,9 процент болохо байна.

Ажахын ба социально-культурна байгуулалтые хүтэлбэрилхэ, хүн зоной эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэдэг гүрэнэй аппарат нарижуулха тухай Ленинэй заабаринуудые коммунис парти болон Советскэ правительство хэлбэришэгүйгөөр бодото дээрэнь бэелүүлжэ байдаг.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет hаяхан баталан абаhан «захиргаанай аппарадые нарижуулха, тэрэнэй гаргашые доошолуулха талаар хэмжээнүүд тухай» гэжэ тогтоол соогоо үйлэдбэриие hалбари hалбаряарнь хүгжөөхэ түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гурчмуудые бэелүүлхэ, арадай ажахыда автомат оньhонуудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, электронно болон тоололгын машинануудые улам үргэнөөр хэрэглэхэ ушар захиргаанай аппарадые саашадань нарижуулха, тэрээнэй гаргашыень доошолуулха арга олгожо үгэнэ гээд зааhан байна. Энэ тогтоолой ёhоор, СССР-эй Министерствэнүүд, албан зургаанууд союзна республикануудай министрнүүдэй Совет 1970 ондо предприяти, эмхинүүд болон эмхи зургаануудай захиргаанай аппарадта гаргашалдаг мүнгые 1,7 миллиард түхэригөөр доошолуулха ёhотой. Тус алмалтань бюджедэй оршо соонь хараалагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол экономическа болон олонийтын ехэ удха шанартай. Захиргаанай аппарадые миин лэ хорооохо тухай хэлэгдэнэ бэшэ, харин тэрэнэй хүдэлмэриие hайжаруулха, бэе бэеэ дабталга ба зэргэшэлгые усадхаха, захиргаанай аппарадые саашадань нарижуулха, хүн бүхэнэй өөрынгөө эрдэм ухаале бүрин үгэжэ хүдэлхөөр эрхэ байдал хангаха тухай нэн түрүүн хэлэгдэнэ гээшэ.

Энэ шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлхын тула СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаанууд, союзна республиканууда Министрнүүдэй Соведүүд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй. Захиргаанай аппарадые нарижуулха талаар энэ шиидхэбэреэр хараалагдаhан зорилгонууд ба хэмжээ ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ ябадалтай холбоотой бүхы асуудалнуудые тон нарийнаар бодомжолжо үзэхэ хэрэгтэй. Тусхайлан хэлэбэл, арадай ажахын тус тус hалбаринуудтахи захиргаанай аппарадай байдалые шүүмжэлхы ёhоор хаража үзэхэ, тиихэдэ үйлэдбэриие hайнаар, тодорхойгоор хүтэлбэрилгые хангаха зорилготойгоор захиргаанай аппарадуудтахи олон шатануудые усадхаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха уялгатай.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет захиргаанай аппарадта гаргашалдаг мүнгэ зөөриие зүбөөр, гамтайгаар гаргашалхын хойноhоо хиналтаяа шангадхахыень СССР-эй арадай хиналтын комитедые, СССР-эй финансын министерствые уялгалаа.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой тааралдуулан, СССР-эй Министерствэнүүд болон албан зургаанууд, Союзна, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, предприятинууд болон эмхи зургаанууд, организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд захиргаанай аппарадhаа сүлөөлэгдэhэн хүдэлмэрилэгшэдые ажалда оруулха уялгатай.

Социалис ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ тоо бүридхэл эмхидхэлгые hайжаруулга тон ехэ удха шанартай. Ушар тиимэhээ министрнүүд, предприятинууд болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд эхин тоо бүридхэлые нарижуулха, тоо бүридхэлые нэгэ түбтэй болгохо, тоо тоололгын хүдэлмэринүүдые оньhожоруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулха уялгатай.

Предприяти, организацинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хүдэлмэриин онол аргые саг үргэлжэ нарижуулха, захиргаанай аппарадтахи ажалай культура дээшэлүүлхэ, тэрэнэй эмхидхэлдэ научна үндэhэ hуури нэбтэрүүлхэ эрилтэ коммунис парти болон правительство табина. Үйлэдбэриин ба захиргаанай бухы шатануудта хүдэлмэреэ тодорхой, коллективээ эбтэй зэтэй, эмхидхэл, журам hайнтай байлгаха, даалгагдаhан хүдэлмэриин түлөө бухы хүдэлмэрилэгшэдэй үндэр харюусалгатай байха эрилтэ хэзээ хэзээнэйхиhээ үлүүгээр табигдана.

Адли эрхэтэй үндэhэ яhатанай аха дүү ёhоор харилсалга, тэдэнэй эбдэршэгүй хани барисаан манай гүрэнэй бата бэхи үндэhэ hуури болежо үгэнэ. КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдтэй тааралдуулан, энэ түсэбтэ табан жэлэй туршада үйлэдбэриин хүсэн улам хүгжэжэ, бүхы союзна республикануудтахи хүн зоной ажана байдал дээшэлээ. Республика бүхэнэй ажахын ба соёлой хүгжэлтын түсэбүүдые бэелүүлхэдэ хэрэгтэй мүнгэн зөөри СССР-эй гүрэнэй бюджедhээ hомологдохоор жэл бүри хараалагдадаг. 1970 ондо союзна республикануудай бюджедэй хэмжээн 63,9 миллиард түхэригөөр хизаарлагдаа. Энэнь СССР-эй гүрэнэй бюджедэй 44,2 процентнь болоно.

Тус тус республикануудта байгша оной бюджедэй проектнүүд иимэ хэмжээнэй мүнгэ hомолхоор хараалба:

	(миллион түхэригөөр)
РСФСР	34.133
Украинын ССР	10.935
Белоруссиин ССР	2.669
Узбегэй ССР	2.731
Казахска ССР	4.675
Грузиин ССР	1.227
Азербайджанай ССР	1.300
Литовско ССР	1.184
Молдавска ССР	721
Латвийска ССР	821
Киргизска ССР	740
Таджигай	690
Армениин ССР	878
Туркмениин ССР	628
Эстониин ССР	546

Промышленность, хүдөө ажахы, худалдаа наймаан болон ажахын бусад hалбаринуудта 55 миллиард түхэриг hомологдохо, тэрэ тоодо бюджедhээ 25 миллиард түхэриг гаргашалагдаха.

Социально-культурна хэмжээ ябуулгануудтахи гүрэнэй бухы гарашын 70 процентнь союзна республикануудай бюджедhээ hомологдохо юм. 1970 ондо энэ хэрэгтэ зорюулагдаhан бухы гарашань 36,5 миллиард түхэриг болохо гү, али байгша онтой жэшэбэл 2,9 миллиард түхэригөөр ехэ байха.

Предприятинууд болон ажахын эмхинүүдэй олзо доходhоо оруулагдаха түлбэринүүдынь союзна республикануудай бюджедтэ улам ехэ hуури эзэлхэ байна. Ерэхэ жэлдэ 22,3 миллиард түхэриг гү, али союзна республикануудай бюджедүүдэй бухы орошын 35 процентнь болохо. Олзо доходhоо оруулагдадаг түлбэринүүдые бюджедтэ саг дарыдань оруулхын хойноhоо хиналтаяа шангадхахыень ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгална.

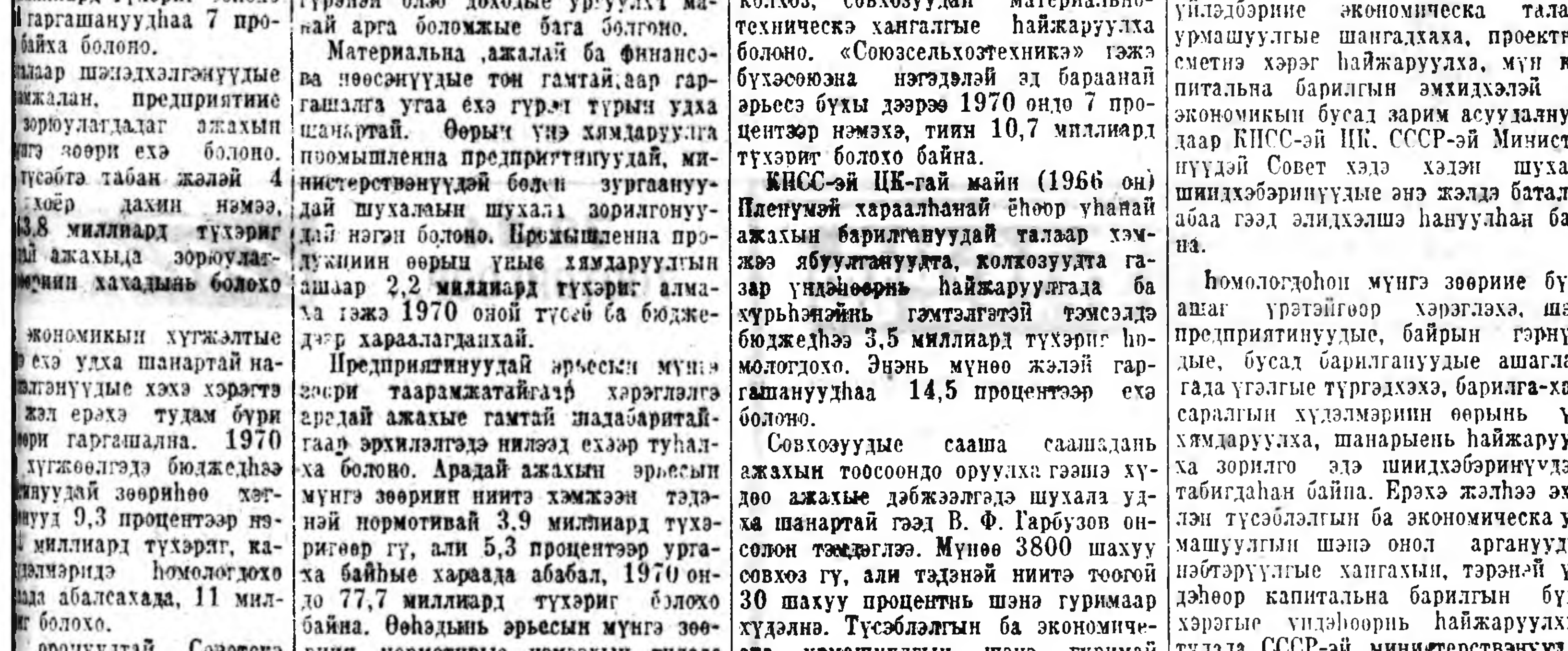
Нютагай соведүүд өөрынгөө мэдэлдэ нилээд ехэ мүнгэ зөөритэй байhан тула тэдээндэ үгтэhэн эрхэнүүдтэй тааралдуулан, тэрэ мүнгэеэ ашаг үгэсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, нэн түрүүн нютагай промышленность хүгжөөлтые, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха ба коммунальна ажахые үргэдхэхэ хэрэгые хангаха ёhотой.

hүүлэй жэлнүүдтэ ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй үүргэ дээшэлээ, ажахын ба соёлой хүгжэлтын бухы hалбаринуудтахи нүлөөнь ургаа. Эдэ бухы хэмжээ ябуулганууд нютагай Соведүүдэй финансово-ажахын ажал ябуулгада, тэдэнэй бюджедые бэхижүүлгэдэ hайнаар нүлөөлөө.

КПСС-эй ЦК-гай болон правительствын шиидхэбэринүүдые үндэhэлэн ажалшадай депутадуудай районно, сельскэ, поселково соведүүдэй материально-финансово баазые бэхижүүлхэ талаар, тэдэнэй олзо доходуудые үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд нютагай бюджедүүдые хүгжөөхэ, тэдэнэй олзо доход оруулдаг үндэhэ hуури бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ ёhотой. Энэнь ажахын ба соёлой байгуулалтадахи нютагай соведүүдэй үүргые үшөө ехээр дээшэлүүлхэ байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй 1968 оной гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоое баталхыень СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табиба. Бюджет оршын талаар 130,8 миллиард түхэриг, гү, али 102,5 процент, гаршын талаар 128,5 миллиард түхэриг гү, али 101,0 процент дүүргэгдээ. Оршонь гаршаhаа 2,3 миллиард түхэриг үлүүлэгдээ.

Ерэхэ жэлэй гүрэнэй бюджет ба түсэб соо совет арадай амгалан тайбан ажал хүдэлмэриин түсэб тодорхойлон үгтэбэ гээд В. Ф. Гарбузов элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ хэлэбэ. Манай орон 1970 ондо агуухэ Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе тэмдэглэхэ байна. Коммунис общественэ байгуулха талаар ленинскэ захяануудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ шэнэ гайхамшаг туйлалтануудаар ерэхэ жэл тэмдэглэгдэхэ байhаниинь лав жаггүй. Түсэбтэ табан жэлэй hүүлшын жэлэй түсэб ба бюджет дүүргэлтэ энэ хэрэгтэ нүлөөлхэ юм.

КРАСНОЯРСКА ХИЗААР. Ачинска глиноземно завод hаяар ашаглалгада тушаагдахань. Энэ дэ үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаhан глинозем Красноярскын алюминиин заводто эльгээгдэхэ ёhотой юм. 1970 оной нэгэдэхи квартал соо түрүүшын продукци гаргахын төлөө социалис мүрысөөндэ оролсоhон заводой монтажникууд ажалдаа эрхим амжалта туйлана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой барилгын нэгэ участогто.

ТАСС-ай фотохроника.

Манай хөөрэлдөөн

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Һаяхан Буряадаймнай ниитын элитэ ажал ябуулагша, эб найрамдал хамгаалха Буряадай комитедэй түрүүлэгшэ, мэдээжэ драматург Намжил Гармаевич Балдано «Эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэ» гэһэн медаляар шагнагдаба. Нүхэр Балданодо энэ медаль Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй зүгһөө КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь А. А. Баднев барюулба. Н. Г. Балдано энэ үндэр хайрада хүртэхэ зуураа, манай корреспондентдэ иигэжэ мэдүүлэв.

— Эб найрамдал Бүхэдэлхэй дээрэ хамгаалха гэһэн аюун һайхан хэрэгтэ минии зарим тэды оролдолгые Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй иимэ үндэрөөр сэгнэһэндэнь үнэн зүрхэнһөө баярлабаб. Энэ шан хадаа гансахан минии хүдэлмэриие сэгнэһэн тэмдэг бэшэ, харин Эб найрамдал хамгаалха Буряадай комитедэй саг үргэлжэ ябуулжа байдаг ажал хэрэгые үндэрөөр сэгнэһэн баримта гээшэ гэжэ түрүүн түрүүндэ ойлгожо ёһотойб.

Манай комитедтэ ниитын ажал ябуулагшад, творческо интеллигенци, хүдэлмэришэн ангиин ба колхозно таряашадай олон түлөөлэгшэд ороног, ажал хүдэлмэридэнь манай Буряадай олониитэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг юм. Ажал хэрэгнай ехэ, гүнзэгы удха шанартай. Арад олоной сэдьхэл бодолые Эб найрамдал хамгаалха тээшэ элсүүлхэ, үйлэ ябадалыень дайнай аюул сараха арюун хэрэгтэ зорюулха гэһэн удхатай митингүүдые, уулзалгануудые республикымнай предприяти, колхоз, совхозууд олон түлэбөөр эмхидхэн ... Иланга Вьетнамда США-гай хэжэ байһан шуһата мүхэй дайе болиулха, араб оронуудай урдаһаа Израилиин ба тэрэнэй туһамаршадай ябуулдаг хорото ябуулганууддэ эсэс табиха гэһэн эрилтэнүүдые хэдэг бүхы дэлхэйн һайн һанаатай хүн зоной, арад болон гүрэнүүдэй дунда Буряадаймнай ажалшадай дуун дуулдадаг гээшэ. Мүн Вьетнамда туһалха фондын жасада республикымнай олониитэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна.

Эб найрамдал хамгаалха манай Буряадай комитет уласхоорондын, бүхэсоюзна удха шанартай үндэр хуралдаануудта, уулзалганууд болон конференцинүүдтэ саг үргэлжэ хабаададаг юм. Би, жэшээнь, һүүлэй жэлнүүдтэ буу зэбсэг бүхы дээрэнь хураха гэһэн Москвада болоһон Бүхэдэлхэйн конгрессдэ, Бакуда болоһон Ази, Африкын уран зохёолшодой уулзалгада ба Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй үнгэргэһэн олон бүхэсоюзна уулзалганууд болон конференцинүүдтэ хабаадаһан байнаб.

Һаяхан Америкын Холбоото Штадуудай имагтал эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй эрилтэ доро ядерна, химическэ зэбсэгүүдые хорихо гэһэн уласхоорондын договорнуудта гарыень табиһан байна. Энэ ехэ илалта мүн ааб даа.

Тиибэшье дайнай аюул дэлхэй дээрэһээ хүсэд һүнөөгдөөгүй, Вьетнамай, араб оронуудай газар дээрэ бомбонууд тэһэрһээр, Баруун Германида, мүн бусадшье капиталис оронуудта фашис этэгээдүүд тархяа үргэхэ һанаатай. Тиимэһээнь энхэ тайбанда дуратай бүхы хүнүүдэй һэргэг ябаха, ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлан хүдэлхэ, ниитын хэрэгтэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадаха харюусалга үшөөл ехэ гээшэ. Энэ хэрэгтэ Эб найрамдал хамгаалга Буряадай комитедэй үүсхэл оролдолгоёо улам урагшатайгаар ябуулханьбата найдамтай.

Улаан-Үдын туристнуудай бааза үнгэрһэн амаралтын үдэр ноохо угаадаг фабрикын хүдэлмэришэдые айлшад ёһоор угтаба. Эндэ Забайкалиин үбэлэй угталгада зорюулагдаһан заншалта ёһолол болобо. Гурбан мори шаргада хүллэһэн хүнүүд хүхюун зугаатайгаар гаража ерэнэ. Ой модон соо эндэ тэндэ хүхюун наадан дуулдана. Эгээл һонирхолтойнь гэхэдэ, 6 метр үндэртэй столб дээрэ амиды петух арга шадалтай зониие хүлеэжэ байба.

А. КНЯЗЕВАЙ фото.

Номой таг

ХОЦА НАМСАРАЕВА[Й] УРАН БҮТЭЭЛ ТУХАЙ

Тиимэшье ехэ үни болоогүй, манай республикын олониитэ совет буряад уран зохёолой үндэһэ һуури табигшадай нэгэн Х. Н. Намсараевай түрэһөөр 80 наһа гүйсэһэнэй ойе баяр баясхалангай оршон байдалда тэмдэглэһэн байна. Буряад оронноймнай соёл культурын үмэнэ болоһон энэ ехэ үйлэ хэрэгтэй дашарамдуулан «Хоца Намсараевай архивай гаршаг» гэһэн һонирхолтой номые Буряадай ниитын эрдэмэй институт хэблэн гаргаба.

1961 ондо уран зохёолшын һамган Б. Г. Гутапова нүхэрэйнгөө гар бэшэгэй бүхы архивые гүрэндэ бэлэглээ һэн. Тиигэжэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институт тус архивые хадагалха болоо һэн. Тэрэнэй үндэһөөр «Хоца Намсараевай архивай гаршаг» гэһэн номые ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэд Т. Ц. Туденова, Б. Д. Даксанова, Г. Н. Очирова гэгшэд хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ц-А. Дугарнимаевай хүтэлбэри доро бэелүүлһэн байна.

Буряад уран зохёол шэнжэлхэ ажал хүдэлмэридэ текстологи гэдэг наука шэнэ юм. Тиимэһээ тус ажал түрүүшын алхам мүн болоно. Энэ ном үргэн уншагшадташье, эрдэм шэнжэлэгшэдтэшье хабаатай. «Гаршагтань» долоон һонирхолтой бүлэгүүд: гар бэшэмэлнүүд, бэшэгүүд, аман зохёолой буулгабари, ондоо хүнүүдэй зохёолнууд, хэрэгэй хуушан саарһанууд, Х. Намсараевай архивай материалнуудһаа хүнүүдэй нэрын хэлхэс оролсоно.

Уран зохёолшын архив соо байһан зохёолой шэнэ баримтануудые элирүүлхын тула горитойхон ажал хэгдэһэн байна. Удхын ба уран һайханайнь шанарай талаар илгагдаһан Х. Намсараевай хэблэгдээгүй тон үнэтэ бүтээлнүүд суглараба. «Гар бэшэмэлнүүд» гэһэн хэһэгтэ тэрэнэй табан боти зохёолнууд дотор (1957—1959) оруулагдаагүй һонин зүйлнүүд нэрлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, түрүүшынь зохёол болохо «Харанхы» гэһэн зүжэгэй анханай гар бэшэмэл олдоо. Энэ зүжэг 1919 ондо бэшэгдэһэн байгаа. Гадна М. Горькиин «В. И. Ленин» гэжэ очеркые Х. Намсараевай оршуулһан тухай урдань мэдэгдээгүй байһан юм. Гэбэшье архив сооһоонь олдоһон гар бэшэмэл хадаа зохёолшын тус ажал хэһыень гэршэлнэ. Энэ оршуулгань үһан буряадаар, уян һайхан хэлээр бэелүүлэгдэһэн байна.

Буряад уран зохёол шэнжэлэгшэдэй бэшэһээр, уран зохёолшо хадаа 40—50 онуудаар үхибүүдтэ зорюулжа бэшэдэг болоһон юм. Зүгөөр мүнөө архив сооһоонь шэнээр олдоһон зохёолнуудай баримтаар Х. Намсараев үшөө 20-ёод онуудай үедэ хүүгэдтэ зорюулжа зохёодог байгаа гэжэ мэдэгдэбэ.

«Арадай аман зохёолой буулгабари» гэһэн хэһэг мүн лэ һонирхолтой. Х. Намсараев болбол буряад аман зохёолые нарин мэдэдэг хүнүүдэй нэгэн һэн. Тэрэ саг үргэлжэ үльгэр, онтохон, таабари болон бусадые суглуулжа ябадаг байгаа. Тэдэнэйнь толилогдонгүй[...] дынь тус ном дотор заагдана. Эдэ материал[...] ряад уран зохёол шэнжэлэгшэдтэ Х. Намса[...] лиг ухаанай яажа хубилһые ба хүгжэһые хар[...] туһалха байһаниинь мэдээжэ.

«Хуушан албан бэшэгүүдэй ба гар бэш[...] суглуулбари» гэһэн хэһэг дотор түүхын һ[...] баримтануудые дурдаһан байха юм. Жэшээл[...] дан Юмсуновай «Хори буряадай уг гарбал[...] бэшэг» ба бусад ехэ үнэтэй саарһанууд энд[...]

«Бэшэгүүд» гэһэн хэһэгынь хадаа искусств[...] хёол болон улас түрын ажал ябуулгатай [...] ямар холбоотой, уншагшадтай ямар барисаа[...] зохёолшодто яажа туһалдаг байһыень тодо[...] на. Баһа Х. Намсараевай зохёолнуудай хэб[...] ба СССР-эй арадуудай ямар хэлэн дээрэ ор[...] һан тухай энэ бүлэгһөө мэдэжэ болоно.

«Өөрын намтар ба түсэбүүд» гэһэн хэһэг [...] хёолшын зохёолнууд дээрээ яажа хүдэлдэ[...] өөрынгөө зохёолнуудта үндэр эрилтэ табижа[...] даг байһыень гэршэлнэ.

Х. Намсараевай гар бэшэмэл зохёолнуудые[...] хэ хүдэлмэриие буряад уран зохёол шэнжэл[...] даа улам саашань үргэлжэлүүлхэ бэээ гэж[...] лэхэ ушартайбди. Тиимэһээ энэ ном түрүүшы[...] гай болохонь дамжаггүй. Уран зохёолшын [...] мэлые шудалжа, шэнэ баримта бэдэрэлгэ хэ[...] лээр Х. Намсараевай творчество тухай шэнж[...] най хүдэлмэри бүри урагшатай ябахань эли.

Гэбэшье энэ ном дотор зарим тэды дут[...] бии. Нэгэдэхеэр, Х. Намсараев ехэнхи зох[...] хуушан монголоор бэшэһэн байдаг. Иимэ[...] зохёолнуудай нэрэнүүдые тэрэ хэбээрнь хэб[...] хид байгаа гэжэ һананаб. Хоёрдохёор, зар[...] нуудтэ,жэшээнь «Хуушан албан бэшэгүүд ба[...] шэмэлнүүд» гэһэн бүлэгтэ дэлгэрэнгы аннота[...] һайн һэн. Гурбадахяар, алдуутай зарим орш[...] номдонь дайралдана. «Дамдин лама боомо [...] гэ галдаба» гээшые ородоор иигээд бэшэнэ: [...] что Дамдин лама, признав за сибирскую [...] сожег его». Энээниие иимээр оршуул[...] һайн бэлэй: «О том, как лама Дамдин, пр[...] за сибирскую язву, сожег его» гэхэ мэтэ.

Баһа Х. Намсараевай архивай материал[...] зохёолын тэмдэглэл» гэдэг ном хэблэбэл һо[...] байха һэн. Зохёолшо олон тоото шүүмжэлэ[...] үгүүлэл бэшэһэн байдаг. Тэдэ бүгэдыень гу[...] таарамжатай бэлэй.

Гэхэтэй хамта тус ном уран зохёол шэнж[...] зохёолдо дуратайшуулда, багшанарта туһатай[...] элитэ.

В. РАД[...]

ҺОНИРХОЛТОЙ

Һаяхан Улаан-Үдын пионернүүдэй байшанда «Ленинэй заяаһан замаар» гэһэн республикымнай эдир филателистнүүдэй (марка суглуулагшадай) выставкэ анха түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ, гүн гүнзэгы удхатай, гоё һайхан зурагуудтай марканууд табигдаа. Улаан-Үдын 1-дэхи һургуулиин 4-дэхи классай һурагша Наташа Смирновагай «Манай үбгэн аба Ленин» гэһэн суглуулбаринь выставкэдэ табигдажа, олоной анхарал татаа. Энэ басаганай суглуулһан марканууд агуухэ багша Р. И. Ленинэй бага наһан, һуралсал, ажабайдал тухайнь дэлгэрэнгыгээр харуулжа шадаһан байна.

Тиихэдэ 3-дахи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Борис Натоцинскиин «Аха дүү Польшо» гэжэ суглуулбаринь мүн лэ өөрынь тусгаар удхатай. Польшын Арадай Республикын соёл культурын, искусствын, эрдэмэй, мүн ажахынь хүгжэлтэ, түүхые энэ марканууд эли тодоор харуулна.

Гадна энэ выставкэдэ гансашье эдиршүүлэй хүдэлмэри табигдаа бэшэ, мүн наһатайшуулай суглуулбаринууд байба. Бага [...] һаа маркануудаар һонирхо[...] кадий Литвинэй альбом уд[...] гоё һайханаараа нүгөөд[...] онсо шалгаржа, мүнгэн меда[...] лон дипломоор шагнагдаа.

Выставкын һүүлээр фила[...] стнүүдэй дүнгүүд согсоло[...] Наташа Смирнова, Борис [...] цинский, Саша Назаренко, С[...] Смирнов, Борис Чимитдор[...] Володя Воронин, Володя К[...] Миша Савостьянов гэгшэдэй [...] луулбаринууд онсо шал[...] дипломууд ба дурасхаалай [...] дальнуудаар шагнагдаба.

О. МЕРКУЛ[...]

ХИЛЫН СААНАҺАА

РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

Аргентинэдэ „Ленинскэ үдэрнүүд“ үнгэргэгдэнэ

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе тэмдэглэн, Аргентинын Компарти «Ленинскэ үдэрнүүдые» үнгэргэжэ эхилээ.

«Ленинскэ үдэрнүүдэй» эхилхэдэ Аргентинын Компартиин ЦК-гай гүйсэдкомой гэшүүн Родольф Гильоди түрүүшын лекци уншажа, социализм байгуулха хэрэгтэ ленинскэ һургаалай удха шанар ба хүдэлмэришэн ангиин дайсадтай Ленинэй хэһэн тэмсэл тухай хөөрөө.

Үрэ ехэтэй дүнгүүд

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Социалис оронуудай партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй Москвадахи уулзалга социализмын оронуудай харилсаа холбоо болон хани барисаае харуулаа, тэдэнэй нэгэдэлэй хэрэгтэ үнэтэ туһа нэмэри боложо үгөө гээд РКП-гэй Генеральна секретарь, Н. Чаушеску РКП-гэй ЦК-гай пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Һүүлшын жэлнүүдтэ уласхоорондын байдалай хүгжэлтэ тухай, мүн Европодохи аюулгүй байдалай асуудалнуудаар социалис оронуудай түлөөлэгшэдэй уулзалга дээрэ һанамжануудаа мэдэлсэлгэ, үзэл бодол тулайгаа хөөрэлдөөн илангаяа туһатай байгаа гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд Чаушеску хэлээ.

Уласхоорондын ажабайдалай гоя асуудалнуудаар һанамжануудаа улам үргэнөөр мэдэлсэхын, бүхы дэлхэй дээрэ эб найдамлал аршалан хангахын түлөө тэмсэхые хүсэжэ байһанаа уулзалгада хабаадаһан оронууд лаблаа гээд Н. Чаушеску тэмдэглээ.

Англида грипп үбшэн дэлгэрээ

ЛОНДОН. (ТАСС). Британска аралнууд дээрэ грипп үбшэн үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. «Дейли миррор» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, оронной урда талын хубида 300 мянга гаран хүн азиатска грипп үбшэнэй хамшагта дайрагданхай.

Элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын министерствын түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, орон дотор энэ үбшэнһөө боложо 14 хүн наһа баралл. Ерэхэ жэлэй январиин эсэстэ энэ шэнэ хамшаг үбшэн Англида усадхагдахаар багсаагдана.

ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН УРЯА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Далайнууд ба океануудай оёорнуудые шэнжэлэлгээр, мүн ашаглалгаар, бүхы хүн түрэлтэнэй ашаа туһада тааруугаар тэдэниие хэрэглэлгээр уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхэ зорилготой гол ёһонуудые үргэнөөр найруулгые бэлдэхэ хүдэлмэри түргэдхэхыень далай ба океануудай оёорые амгалан ёһоор хэрэглэхэ талаар комитедые гуйһан резолюциие Генеральна Ассамблей һайшаагаа.

Энэ асуудалаар деклорациин проектые Генеральна Ассамблейн 25-дахи сессиин үзэмжэдэ табихыень комитедые Генеральна Ассамблей баталан абаһан резолюци соогоо гуйһан байна.

Партизануудай ябуулганууд

БЕЙРУТ. (ТАСС). Израиль эзэмдэгшэдтэ араб патриодууд сохилтонуудые үгэжэл байһаар.

Палестинын нэгэдэмэл командованиин коммюнике Ливанай ниислэлдэ толилогдоо. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ. Туркмани (Иордан мүрэнэй нугын хойто талын хуби) ба Эль-Кунейтра (Голланска хаданууд) город шадарай районуудта байдаг израиль бүхэжүүлэгдэһэн пунктнуудта «Фатх» гэжэ организациин партизануудай отрядууд декабриин 15-да гэнтэ доботолоо.

Бейсан (Иордан мүрэнэй нуга) городые партизануудай миномедуудаар буудахада, тэндэнь ехэ гал түймэр болоо гээд коммюнике соо хэлэгдэнхэй.

Эдэ ябуулгануудһаа уламжалан, дайсан ехэ хохидолдо ороо.

Ябуулганудта хабаадаһан бүхы партизанууд өөһэдэйнгөө баазануудта гэмгүй һайнаар бусажа ерээ гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэһэн байна.

США-гай ПРЕЗИДЕНТ НИКСОНЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Президент Никсон телевидени ба радиогоор үгэ хэлээ. Тиихэдээ, Вьетнамдахи дайн байлдаантай холбоотой асуудалнуудта тэрэ тогтоһон байна.

Вьетнамай асуудалые хэлсээ хэхэ аргаар бэшэ, харин сэрэгэй хүсөөр шиидхэхые США-гай правительство урда мэтэ һэдэнэ гэжэ тэрэнэй хэлэһэн үгэ харуулаа. Вьетнамдахи дайн байлдаае «вьетнамжуулха түсэбэй бэелүүлэгдэжэл» байһан тухай Р. Никсон хэлээ. Энэ хадаа үнэндөө, Вьетнамдахи дайн байлдаае үргэлжэлүүлхэ гэһэн удхатай.

Американ солдадуулые гэртэнь бусааха тухай орон дотор улам ехээр эрилтэнүүдэй хэгдэдэг болоһон дээрэһээ США-гай президент зарим буултануудые хэхэ баатай болоһон байна. США ерэхэ жэлэй апрелиин 15 хүрэтэр Урда Вьетнамдахи американ сэрэгүүдэй тоое 50.000 хүнөөр үсөөн болгохо гэжэ тэрэ соносхоо.

Парижадахи хэлсээндэ хабаададаг американ делегациин шэнэ хүтэлбэрилэгшые томилһон тухайгаа Р. Никсон мүнөөшье соносхоогүй. Делегациин урдын хүтэлбэрилэгшэ К. Лодж һара шахуу сагай урда тээ тушаалһаа бууһан байна бшуу. Энэ баримта хадаа Парижадахи хэлсээнүүдэй ба Вьетнамдахи политическэ туримшуулгын удха шанарые США-гай правительствын зорюута һуларуулха гэһэн һанаашалга болоно гэжэ политическэ ажаглагшад тоолоно.

ДАГОМЕЙДЭХИ БАЙДАЛ

ПАРИЖ. (ТАСС). Республикын урдын президент Эмиль Зинсутэй элитээр уулзалга эмхидхэхэһээ сэрэгэй мүнөөһэй ударидагшадай арсаһанда эсэргүү буруушаалгын тэмдэг болгон Дагомейн правительствын министрнүүд декабриин 15-да бултадаа тушаалһаа буугаа. Энээн тухай Франс Пресс агентствын корреспондент Котонуһоо мэдээсэнэ.

Үнгэрһэн неделидэ гүрэнэй урбалтын боложо, президент Зинсу гэгшын унагаагдаһанай ба арестовалагдаһанай һүүлээр урдын правительствын бүхы министрнүүд урбалтын хүтэлбэрилэгшэдэй гуйлтаар өөһэдынгөө һууринуудта саг зуура үлэхые зүбшөөһэн байгаа гэжэ мэдээжэ. Иимэ зүбшөөл үгэхэдөө, урдын президент сүлөөлэгдөөд, Котону бусаха ёһотой гэһэн эрилтэ хэһэн юм.

Эмиль Зинсу Котону бусажа ерээд, пресс-конференци хэжэ, үгэ хэлэхэдээ харилсаагаа тодорхойлхын тулада правительствын министрнүүдтэй ба сэрэгэй ударидагшадтай элитээр уулзахыемни зүбшөөгыт гэжэ армиин хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан байгаа. Гэхэ зуура, энэ дурадхалыень армиин хүтэлбэрилэгшэд зүбшөөгөөгүй. Энэ хадаа нютагай журналистнуудай һанамжын ёһоор, министрнүүдэй тушаалһаа буулгада хүргөө.

Бүхы орон дотор али бүхы демонстрацинууд ба митингнүүдые үнгэргэлгые хорихо тухай декредые президент Зинсугэй унагаагдаһанай һүүлээр Дагомейн хүтэлбэриие бэелүүлдэг болоһон саг зуурын директорат декабриин 15-да толилоо гээд мүн лэ мэдээсэгдэнэ.

Панамада сэрэгэй урбалта болобо

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Панамада сэрэгэй ээлжээтэ урбалта болоо. Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын Панама городһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, зонхилхы бүлэгые толгойлогшо Омар Торрихос национальна гвардиин офицернүүдээр өөрынгөө тушаалһаа декабриин 14-дэ гаргагдаа. Национальна гвардиин командалагшын орлогшо Рамиро Сильвера, штабай начальник Амадо Санхур урбалтые хүтэлбэрилөө.

Европо Ази хоёрой хоорондохи хүүргэ

АНКАРА. (ТАСС). Европые Азитай холбохо түрүүшын хүүргэ Стамбул шадар Босфор дээгүүр баригдаха байна. Турциин ниитын хүдэлмэриин министр Тургут Гюлез гэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, 1.650 метр утатай энэ хүүргын барилга 1973 ондо дүүргэгдэхэ юм. Тэрээн дээгүүр сүүдхын турша соо 22 мянган автомашина гаража шадаха.

Англиин сэрэгшэд гаргагдажа эхилээ

ТРИПОЛИ. (ТАСС). Ливиин Арабуудай Республикын (ЛАР) газар дээрэһээ Англиин сэрэгэй баазануудай алба хэгшэдые гаргалга декабриин 14-дэ эхилээ гээд ЛНА агентство мэдээсэнэ. Ливиин правительствын эрилтын ёһоор, Ливиин Арабуудай Республикын газар дээрэһээ тусхай мэргэжэлтэй сэрэгэй алба хэгшэдые гаргахые Англи зүбшөөһэн байна.

Ливиин газар дээрэхи Уилус Филдын американ агаарай-сэрэгэй баазые усадхаха тухай хэлсээнүүд эхилээ гээд агентство дамжуулна.

Американо-ливийскэ хэлсээнүүд

ТРИПОЛИ. (ТАСС). Американ агаарай-сэрэгэй баазые Ливиин Арабуудай Республикын газар дээрэһээ гаргалга декабриин 12-то, тайлбарилан хэлэбэл, Уилус Филддэхи американ агаарай-сэрэгэй баазые усадхаха тухай США Ливи хоёрой хоорондо тусхайта хэлсээнэй нээгдэхэһээ хоёр үдэр урид эхилһэн байна. Энээн тухай нэгэдэхи заседаниин һүүлээр ЛНА агентствын тунхаглаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Баазые хүсэдөөр гаргажа дүүргэхэ болзор үшөө тодорхойлогдоогүй.

Эзэрхэг түримхэйшүүл бүри ехэ хохидолдо ороно

КАИР. (ТАСС). Израиль эзэрхэг түримхэйшүүлдэ египет сэрэгүүд улам бүри ехэ хохидол ушаруулна. «Аль Ахрам» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор һүүлшын сүүдхын турша соо египедэйхидэй хэһэн ябуулгануудһаа уламжалан, Израилиин 100 шахуу солдат ба офицер алуулһан, шархатаһан байна. 1967 оной июньдэ дайн байлдаае намдуулһанһаа хойшо израиль иимэ ехэ хохидолдо үшөө ороогүй юм гээд газетэ тэмдэглэнэ. Суэцкэ каналай зүүн эрьедэ байһан израиль сэрэгүүдые Египедэй хүндэ артиллериин буудахада илангаяа олон хүн алуулһан ба шархатаһан, тэрэшэлэн Синайска хахад арал дээрэ Египедэй тусхай сэрэгүүдэй ябуулгануудые хэхэдэ илангаяа олон хүн алуулһан ба шархатаһан байгаа.

ШЭНЭ МОНОПОЛИС НЭГЭДЭЛ

ПАРИЖ. (ТАСС). Францийн промышленностиие томодхон нэгэдүүлгэ үргэлжэлһөөр. Францийн гурбан тон томо авиационно компанинууд болохшо «Сюд-авиасьон», «Норавиасьон» ба «Сереб» гэдэгүүдэй 1970 оной январиин нэгэнһээ нэгэдэхэ тухай эндэ тусхайтаар соносхогдоо. Шэнэ монополис нэгэдэл «Сосьете насьонал эндюстриэль аэроспасьяль» гэжэ нэрлэгдэхэ юм. Францийн авиационно промышленностиин үрдилдэн эсэргүүсэлтые дээшэлүүлхэ, американ монополинуудтай тэмсэлдэ француз предприятинуудай байдалые шангадхаха зорилгоор энэ нэгэдэл байгуулагдаа.

Спорт

72:34 ТООТОЙГООР...

Һүүлэй үедэ спортын һайн дуранай «Труд» бүлгэмэй спортсменүүд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе спортивна эрхим амжалтаар угтахын түлөө нилээд оролдожо байнхай. Тиин үнгэрһэн һарада тус бүлгэмэй эхэнэр баскетболистнуудай команда Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй городуудай олон тоото суглуулагдамал командануудтай уулзажа мүрысэһэн юм. Эдэнэрэй Сибириин эгээл бэрхэ командануудай нэгэн—Ангарск хотын «Сибиряк» командатай наадахадань угаа һонирхолтой байгаа һэн.

Юуб гэхэдэ, энэ «Сибиряк» командада Европын чемпион Нина Пузанова, СССР-эй спортын мастер Лобанова ба мастерта кандидадууд Ирина Одинцова, Валентина Никитина болон бусад бэлиг шадабаритай бэрхэ бэрхэ баскетболистнууд яһала олон байһан юм. Хэды тиимэшье һаань, манай басагад түрүүшынгээ уулзалгада 85:77 гэһэн тоотойгоор илабашье, хоёрдохи, гурбадахи мүрысөөнүүдтэ шүүгдээд, дүрбэдэхи тулалдаандаа үсэд нэтэрүүгээр тэмсэжэ, 88:84 гэһэн дү[...] шүүгээ һэн. Тиигэжэ [...] командануудаймнай ал[...] илаһаниинь тодоруул[...] үлэшэһэн байна.

Гадна манай «Труд» [...] басагад Эрхүүгэй «Ло[...] командатай наадахадаа [...] горитойхон илалта туйлаа.

Һаяхан бүлгэмэймнай [...] болистнууд өөрынгөө спор[...] дон соо Братск хотын сп[...] нуудтэй мүрысэбэ.

Братскын энэ «Труд» [...] зын баскетболистнууд [...] областиин түрүү һуури а[...] түлөө мүрысөөндэ хоёр [...] баадалсаһан, нилээд дүй [...] тэй, абаһаар дүрөө үгтэ[...] шэ һэн. Теэд манай баскет[...] нууд наадаһайнгаа хоёрдо[...] хадта шанга шанга добто[...] дые эмхидхэһэнэйнгээ ан[...] 72:34 гэһэн тоотойгоор [...] туйлажа шадаа. Ээлжээтэ [...] гайнь уулзалга һаядаа [...] хотодо үнгэргэгдэхөөр ха[...] дана.

В. КЛИМЕ[...]
командын тр[...]

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

16 часһаа 21. 15 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 16 часһаа орон дотрохи һонин. 16. 15 минутаһаа үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16.30 минутаһаа «Шамда, эдир наһан» гэһэн дамжуулга. 17 часһаа марксизм-ленинизмын һуралсалда зорюулагдаһан дамжуулга. 17.30 минутаһаа А. Сафроновой «Мүнгэн» гэһэн Киевэй драмын театрай зүжэг. 19.05 минутаһаа «Дуунда дуратайшуулай клуб» гэһэн дамжуулга. 20.05 минутаһаа «Юундэ саһан сагаан бэ?» гэһэн телевизионно-документальна фильм. 20.45 минутаһаа марксизм-ленинизмын һуралсалда зорюулагдаһан дамжуулга. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 21.15 минутаһаа холо, ойрын һонин. 21.30 минутаһаа «Түрэлхи хэлэнэй хэшээл» гэһэн ээлжээтэ дамжуулга. 22 часһаа «До востребования» гэһэн хүгжэмтэ зүжэг.

ПРАВДА БУРЯ[ТИИ] МҮНӨӨДЭРЭ[Й] НОМЕ[Р]

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...] эй Верховно Соведэй [...] сессиин дневник. КПСС-[...] галтын центральна ко[...] «Арадай дружиннигууд [...] да хабаадагты» гэһэн ко[...] денци.

Хоёрдохи хуудаһанда: [...] оной гүрэнэй бюджет [...] оной гүрэнэй бюджедэй [...] хэлгэ тухай» СССР-эй [...] министр депутат В. Ф. [...] вай СССР-эй Верховно [...] сесси дээрэ хэһэн элидх[...]

Гурбадахи хуудаһанда: [...] нэр худалдаа наймаанай [...] мэри һайжаруулха тухай [...] дөө» гэһэн А. Игумнова[...] респонденци. «Эгээл [...] эгээл онсо» гэһэн Н. Са[...] статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...] нютагай һонин. Хилын с[...] абтаһан ТАСС-ай мэдээ[...] Соносхолнууд.

Редакторай орлог[шо]
М. Н. НИМ[...]

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1969 оной декабриин 18. ● 4-дэхи хуудаһан ● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-03092. Зак. №